

DELAVSKO GIBANJE V ZED. DRŽAVAH V DEFENZIVI

NESLOGA MED UNIJAMI VODA NA MLIN KAPITALIZMA

Politične oblasti v bojih proti stavkarjem najmočnejša sila. Krivi so delavci

Kongres, ki je obljubljal socialno pravičnost, cinca. — Visoke plače brez "unijske" pomoči

Borba med unijami CIO in AFL je prišla izkoriščevalcem kakor nalašč. Na vse pretege jo izrabljajo sebi v prid. Pri zaslišavanjih pred kongresno komisijo so dokazovali, da jim ti spori radi vprašanja, "kdo naj kolekta asesment", povzročajo vsakojake nepravilne, milijone dolarjev škode in delavcem pa pomanjkanje. Sprejme se naj torej zakone, ki bodo varovali delavce in delodajalce. Na papirju so njihovi argumenti glase dokaj logično. Ampak v praksi pomenijo fašizem. Zahteve za prisilne obravnave v industrialnih sporih, za inkorporiranje unij, da se jih lahko drži odgovornim pred zakonom za kakršnekoli "kršitve" in pa boj korporacij proti unijam sploh s pomočjo kompanjskih organizacij, špijonaže in agentov provokatorjev priča, da ima ameriško delavstvo proti sebi zelo močnega sovražnika, ki je zdaj na celi črti v ofenzivi.

obeih straneh spornih delavskih taborov upoštevati bolj realistično kakor doslej.

Politične oblasti proti unijam

Obe skupini sta lahko videli, da vzlic vsakojakim obljubam so politične oblasti v področju demokratske in republikanske stranke v industrialnih sporih tudi pod "new dealom" še prav tako proti unijam, kakor so bile prej. Prvzaprav še celo bolj, izvzemši zvezne administracije, kajti toliko batin in toliko plinskih bomb in toliko aretacij ni bilo ameriško delavstvo v teku par let še nikoli "deležno", kakor jih je bilo lani in predlanskim. Šerifi, župani in sodniki — demokrati in republikanci — so pomagali udušiti skoro vsako stavko z oboroženo silo. Pomagal je k temu namenu na primer tudi ohijski guvernator Dawey. Župan mesta New Jersey se je v boju proti CIO poslužil enakih sredstev, kakor Mussolini v Italiji za zatrtje socialističnega pokreta.

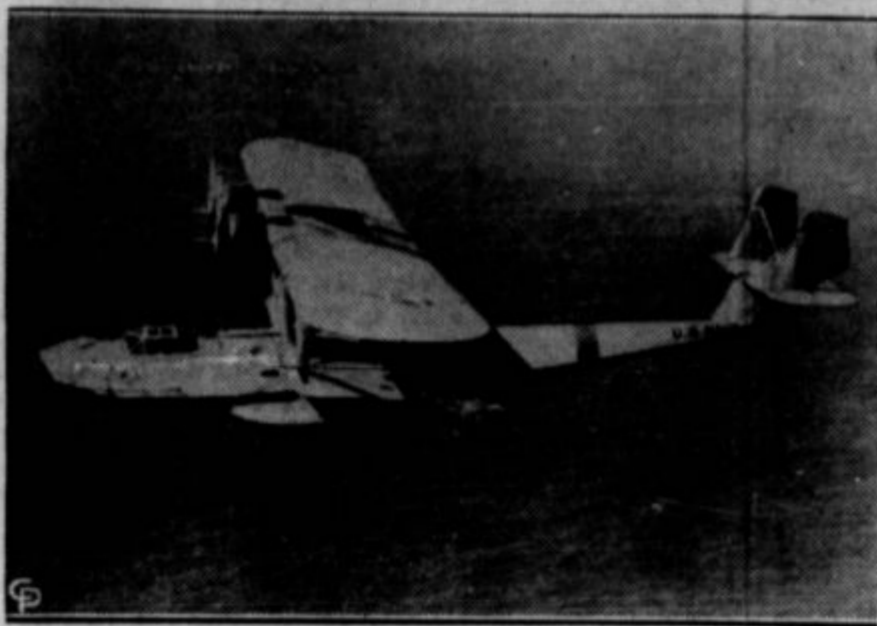
Zahteve za slogo

Vpričo tega ni čudno, ako se zahteve za slogo med delavstvom množe bolj in bolj. Tudi v CIO so nastala radj vprašanja solidarnosti nesoglasja, v katerih se merodajni odborniki prerekajo o krivdi razkola. David Dubinsky in Max Zaritsky, oba aktivna v CIO, kritizirata Lewisa, češ, da je nepomirljiv in s tem ovira sporazum, ki je neobhodno potreben. Oba sta predstavnika unij oblačilnih delavcev. V uniji, ki ji načeljuje Zaritsky, je tudi par tisoč Slovencev. Pridružena je k AFL, ampak njen voditelj je bil — in je še — idejno v CIO, v katerem tudi sodeluje.

Lewis jima odgovarja, da naj se odločita dognati, ali sta ptič ali miš — namreč, ali hočeta biti v CIO ali v AFL. In tako se polemika nadaljuje. Lewis spuša pšice na AFL in Gredn ter člani eksekutive njegove federacije pa udarjajo pridno nazaj in kapitalistični časopisi kujejo kapital za svoji razred.

Socialisti so s svojimi simpatijami večinoma s CIO, kar je naravno, ker so za industrialne unije. A ob enem so tudi za solidarnost in po svoje pomagajo. (Nadaljevanje na 2. strani.)

Vse v strahu pred bombnimi napadi

Anglija boče zgraditi toliko vojnih letal, kot jih imajo zaveznice Japonske, Nemčija in Italija skupaj. Zed. države nočejo zaostati za Anglijo. In tako imamo tekmo, ki stane stotine milijonov dolarjev na leto. Slika gori predstavlja tip najnovejšega ameriškega vojnega letala. Eno izmed njih je nedavno blizu californijskega obrežja padlo na tla. Vsi v njemu so bili ubiti.

PROSPERITETA ZA ONE, KI SO NAJBOJL "NEZADOVOLJNI"

Prejemajo na stotisoče dolarjev plače, a se vzlic temu pritožujejo posebno nad davki in CIO

Predsednik Roosevelt je po pričetku tega leta povabil na posvetovanja že mnogo kapitalistov in zaslišavala jih je tudi posebna kongresna komisija, da ugotovi, kaj je vzrok sedanjemu zastoju industrije in z tem veliko povečanju števila brezposelnih. Večinoma vsi so se pritoževali, da je vsled obremenitvenih zakonov med kapitalisti resigniranost, češ, kaj pa pomaga, saj nam davki požro vse prebitke in vlada se le briga, kako nam bi prizadejala še več težkoč.

A kapitalisti so morali v kongresu priznati, da so bili dobički lani in predlanskem večji kot kdaj prej po postanku krize, in da prejemajo ogromne plače, mnogi šestkrat večje, kot predsednik Zedinjenih držav.

Na primer, mnogi direktorji in ravnatelji korporacije General Motors prejemajo od \$100,000 do pol milijona dolarjev na leto in v par slučajih

tudi več. Oni kajpada niso izjema, ker prejema po par stotisoč do pol milijona dolarjev plače veliko drugih. Delavci kajpada ne, kajti njihov povprečen zaslužek je bil le \$70 na mesec.

Nerazumljivo je, kako se morajo magnati, ki prejemajo tako visoke vsote pod označbo plače, in potem še dividende in bonuse, pritoževati, da se jim godi privica! Ako bi bilo po njihovem, bi se moralo ukiniti vse postave za zavarovanje delavcev in unije bi se naj strogo prepovedalo.

Ako delavec zahteva povišanje plače, je "komunist". A magnati, ki dobivajo pol milijona na leto, so patrioti!

Kadar delavec kritizira razmere, mu zaluce govorko, da ako je nezadovoljen, naj se pobere tja od kjer je prišel. Če pa kapitalist zabavlja pravijo, da brani pravi ameriški interes pred "importiranimi idejami".

MOGOČNOST CENZURE VELESIL

Kot smo v Proletarcu že poročali, je morala Češka ustaviti skoro ves svobodni nemški tisk, ki je bil namenjen za propagando proti nacijem v Nemčiji in klerofašizmu v Avstriji. Ampak Hitlerjeva vlada s tem še ni bila zadovoljna. Zahtevala je, da tudi nemški in češki listi, ki izhajajo na Čehoslovakijskem za domačo publiko, nehaajo s propagando proti tretjemu rajhu in namesto tega naj prično pisati o njemu "prijateljsko". Češka vlada se je morala s to Hitlerjevo zahtevo jako resno pečati in je res dala

še nadaljne koncesije, pod pogojem, da tudi Nemčija neha z napadi proti Čehom in posebno še, da ukine propagando, ki jo vodi proti Čehoslovakijski svojih radio-postaj. Baj je Hitler obljubil, da se to izvrši. Ampak od svoje namere, naposti Čehoslovakijsko, ni še odstopil in tudi ne bo. Zelo aktivne je s svojo cenzuro v tujih deželah tudi Mussolini. Češki je že pred tremi leti ukazal, da se naj "poboljša" s svojim tiskom, ali pa bo trpela posledice... V Evropi so zdaj tri velesile, v katerih je dovoljen e-

Politična zmeda v Franciji posledica zavoženega francoskega kapitalizma

Fašistične skupine bile pripravljene na civilno vojno.—Vloga socialistov in komunistov. — Večina ljudstva za obrambo demokracije

Ko je pred kakimi osmimi meseci prevzel vlado Francije voditelj socialistične stranke Leon Blum, je bilo očitno, da je francoski kapitalizem zagažen v krizo. Blum je storil, kot je mogel, da izvele za motane francoske finance iz kaše, a reakcionarna večina v senatu je njegov načrt zavrgla in njegov kabinet je padel. Izvršil je v teku kratkega časa dalekosežne reforme, novo vlado pa je v imenu iste ljudske fronte sestavil Camille Chautemps. Glavne stranke te kombinacije so bile socialistična, ki je po zastopstvu v parlamentu največja izmed vseh strank v Franciji; druga največja stranka v tej koaliciji je bila "radikalno socialistična". Njéno ime je varljivo, kajti ona ni ne socialistična in ne radikalna, ampak komaj toliko progresivna, kakor na primer La Folletova progresivna stranka v Wisconsinu. Je za socialne reforme, za demokratično obliko vlade in za kontroliranje in poboljševanje kapitalizma. Tretja najmočnejša stranka bivše ljudske fronte so komunisti, v Franciji — posebno v Parizu, so oni jako močna politična organizacija in v delavskih unijah imajo velik vpliv. Toda pri zadnjih par volitvah komunisti v glasovih niso napredovali. Vrh tega jim je v neprivolje, da njihovim izjavam resno nihče ne verjame. Francoska politična javnost pač smatra, da se komunisti za sovjetsko unijo. Komunisti zagovarjajo vojno zvezo med Francijo in Rusijo proti Hitlerju in vodijo propagando proti tistemu delu francoske reakcije, ki je odprto prijateljska z nacijsko Nemčijo in fašistično Italijo.

Franciji civilna vojna. Nadejajo se, da bo v nji Francija uničena kot velesila in kolonialna država, in ob enem pa, da bo francoski marksizem pogažen. Torej dve muhi na en mah. Francozi pa so politično veliko bolj zreli kakor domnevata Mussolini in Hitler.

Res, da je fašistično gibanje na Francoskem močno. Res, da so bile odkrite mnoge zarote in velike zaloge municije, ki so si jo pripravili fašisti za svoj udar, toda masa je za demokratično republiko in vsled tega proti vsem, ki propagirajo diktaturo. Komunisti so baš radi te volje ljudstva spremenili v vseh deželah svojo taktiko v obrambo demokracije, dočim so jo prej smešili.

Vloga socialistov je v sedanjem političnem in gospodarskem položaju Francije jako težavna. Če so v vladi, morajo ozdravljati bolni francoski kapitalizem. Ko hitro pa se kapitalizem v katerikoli državi izkoplje z bolniške postelje — to vidimo tudi v Zed. državah, postane aroganten in ponavadi se spet sam polasti vlade in skuša uničiti vse socialne reforme, ki so jih uvedli prejšnji "poboljševalni" režimi.

Francija je bila zadnja velika dežela, ki je vztrajala pri zlatem standardu. Ampak "patriotični" francoski kapitalisti in bankirji so drli s svojim zlatom preko mej svoje "domovine" in ga vlagali v Zedinjenih državah, v Švici in v drugih "varnih" krajih. Prošle tedne so počeli isto in povzročili na denarnem trgu občutno padanje franka.

Nekateri poznavalci političnih razmer v Franciji menijo, da sta padec vlade pospešila premier Chautemps in finančni minister Bonnet zato, ker sta se hotela iznebiti ministra notranjih zadev Marx Dormoya. Notranji minister je namreč načelnik vse policijske sile v republiki in Dormoy si je zelo prizadeval, da je razkril fašistične zarote in spletke. Baj je bil na sledu že mnogim vplivnim "patriotom", ki so bili prizadeti v kovanju načrtov za nacionalistični puč, njihovi prijatelji pa so jih hoteli s povzročitvijo vladne krize rešiti iz pretečega skandala.

Francija ima težkoče ne samo doma, ampak tudi več ali manj v vseh svojih kolonijah. Za Anglijo je Francija največja kolonialna država. Njene posesti na daljnem vzhodu ji ogroža Japonska, v Afriki pa ji nagaja bolj in bolj Mussolinijeva propaganda. Hujska mohamedance in Mussolini se proglašata za njihovega najzve-

stejšega varuha. Mala antanta, ki se je oslanjala na Francijo, je z nastopom napol fašističnega režima v Rumuniji oslabiljena, oziroma, za Francijo ni nič več zanesljiva. Ne samo Rumunija, tudi Jugoslavija se že kako leto približava osi Rim-Berlin. To so posledice zavožene francoske vnanje politike, največ iz časa, ko je bil premier francoske vlade Pierre Laval. On je protežiral Mussolinija kolikor je le mogel in uspel, da je lahko osvobodil Etiopijo in diskreditiral ligo narodov.

Francoska republika in demokracija v nji je torej že dokaj časa v opasnosti. Fašisti španskega in italijanskega kova spletarijo, da si pridobe vlado z lepa ali z grda. In v teh razmerah se socialisti in komunisti trudijo, da gori kres demokracije med ljudstvom Francije čimvišje. Ako se fašisti spozabijo in zanete civilno vojno, se jim ne bo dobro godilo, pa tudi če jim prideta na pomoč Mussolini in Hitler.

Beli imperializem mora izginiti iz Azije

"Tiranija belopolitnega plemena nad rumeno raso mora izginiti. Trgovske interese dežel belopolitnih ljudstev je treba v Aziji izbrisati, kajti Azija spada nam, Azijatom. To je mnenje japonskega admirala Nobumasa Suetsuga. Isti ta admiral je že leta 1934 dejal, da se naj Japonska pripravi na vojno z ameriškim imperializmom.

Izgleda, da je sedanja voj-

NOBUMASA SUETSUGA

na igra na Kitajskem silovito resna. Namen Japonske je najprvo izriniti iz Kitajske angleški imperializem, dočim se istočasno na vso moč prikupeje Zedinjenim državam. Roosevelt, ki veruje v ameriški imperializem, pa je Japonski zagodel s predlogom zveznemu kongresu za temeljito pojačanje ameriške vojne mornarice in pa s prijateljskim posetom ameriških vojnih ladij v angleško pomorsko trdnjavo Singapore. Obe vladi sta uverjeni, da kani Japonska uničiti najprvo angleške interese v Aziji, in nato še ameriške. To so kajpada posledice sistema kakršnen je. In ta sistem, kakor veste, je kapitalističen.

Ali je mogoče vojno preprečiti z referendumom?

Ameriško ljudstvo ni še pozabilo, kako je vstopilo v vojno "za odpravo vojne", za demokracijo ter mnogo drugih lepih reči. Zmagalo je — plačalo to zmago silno drago — pa ni ne odprave vojne in ne obljubljene demokracije. Da se tak "eksperiment" več ne dogodi brez potrebne razprave, je predlagal kongresnik Ludlow, da se v zvezi kongresu pravico napovedovati vojne. Smel bi jo le predlagati in dati vprašanje ljudstvu na referendum.

V teoriji je stvar izborna. Vojne napovedujejo zdaj tisti, ki se drže čimdalj od krvavih

poljan. Torej čemu ne bi odločevalo o vojni napovedi rajše ljudstvo, ki mora v vojni tvegati življenja in plačati stroške?

V nobeni velesili na svetu še ni bilo gibanje za referendum o vojni tako močno, kakor baš prošle mesece v Zed. državah. Na peticijo za tak predlog se je podpisalo toliko kongresnikov, da je predsednika Roosevelta resnično ujezilo. Dejal je, da so take akcije v sedanjih okoliščinah nič drugega kakor podpora japonskemu militarizmu in nemškemu ter italijanskemu fašizmu. Ko je prišla Ludlowa predloga na

glasovanje, da-li se je naj vzame v kongresu v pretes ali ne, je bila na Rooseveltov apel zavržena s precejšnjo večino. Zdj Rooseveltova propaganda trdi — in mogoče je res, da so se zavržena najbolj prestrašili v Tokiu, Berlinu in Rimu, ker sumijo, da Zed. države stopnjema uhajajo v zvezo, v kateri so, ali so že Francija, Anglija in sovjetska Unija.

V tem mnenju jih utrjuje tudi Rooseveltov predlog za ojačanje ameriške vojne mornarice. On pravi, da je to potrebno v interesu miru. Ampak pacifisti v zvezni zbornici odgovarjajo, da oborožena sila

še ni nikdar služila miru in "pripravljenost" je še vselej dovedla v vojno.

Borba proti vojni je ena glavnih nalog delavskega gibanja. Ampak, kot smo v tem listu že velikokrat poudarjali, mir bo mogoč le, kadar se iztrebijo vzroki za vojne. To se zgodi, ko nastane namesto sedanjega socialistični gospodarški red. Torej je naša prva dolžnost boriti se za socializem in s tem za odpravo kapitalizma. S tem se ob enem resnično borimo tudi za mir, ker hočemo odpraviti sistem, ki povzroča vojne.

ALI STE NAROČNINO NA PROLETARCA ŽE OBNOVILI?

Ako še ne, vam pošlje upravništvo te dni obvestilo z apelom, da to storite čimprej. Ob enem vas prosimo, da ob vsaki taki priliki skušate pridobiti koga izmed svojih znancev, da se naroči na "Proletarca".

NAROČITE SI KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE

Knjige Cankarjeve družbe za leto 1938 razpoložljive Proletarčeva knjigarna. Stanje \$1.25, kar je za toliko lepega čtiva izredno majhna vsota. Dve knjigi sta povestni, namreč "Sinovi predmestja", ki jo je napisala Mimica Konič, in "Zenin iz Amerike", katere avtor je Anton Tanc. C. Petelin je napisal knjigo "Francija in francosko ljudstvo". Koledar Cankarjeve družbe za leto 1938 je četrta knjiga te zbirke. NAROČITE JIH ČIMPREJ!

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE.

NAROČENINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00. Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopiši in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do ponedeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Yugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz.
Business Manager.....Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager.....Joseph Drasler.

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

3301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864.

Tri sile sovjetske Unije

John T. Whitaker je priobčil v čikaških Daily News serijo člankov o Rusiji. Bil je poslan tja študirati razmere in "čistko", ki je spravila na drugi svet že več sto mladih in starih boljševikov. Whitaker pravi, da je življenski standard ruskih delavcev v primeri z ameriškim jako nizek, toda veliko boljše, kakor je bil pod carizmom. Spioniranja drug proti drugemu je veliko in radi tega tudi nezaupnosti. Čistka s svojimi eksekucijami je po mnenju omenjenega poročevalca ustvarila v Rusiji velik strah, kajti nihče izmed odgovornih funkcionarjev ne ve, kaj ga čaka jutri. Stakhanov sistem, ki je ruske delavce pognal v naganjanje in v svojo povečanja produkcije, je povzročil veliko nejevolje, kajti tisti, ki so dvignili produkcijo najbolj, so dobili odlikovanja in poviske in njihova imena so razglašana na reklamnih deskah, drugi pa se nad njimi jeze, češ, da kvarijo delo in življenje vsem skupaj. Vzlic Stakhanovu pa je produkcijska sila in izvežbanost povprečnega ruskega delavca še zmerom mnogo nižja kakor povprečnega ameriškega delavca. V mnogih obratih izdelava povprečen ruski delavec nad polovico manj kot mora izdelati v enakih obratih v Zed. državah ameriškega delavca. In Stalin hoče, da ruski delavec doide ameriškega, da bo dovolj produciral in potem tudi užival sadove izobilja.

Dočim delavcem v industriji in na kmetijah manjka na trgu obuval, obleke in marsičesa drugega, kar napravi življenje udobnejše, pa je armada z vsem najboljšim preakrbljena. Za svojo oboroženo silo troši Rusija ogromno. To je tudi glavni vzrok počasnemu napredovanju življenskega standarda. Ampak ni pomoči. "Protikomunistična" zveza (Nemčija, Japonska in Italija) za Rusijo ni šala. Whitaker pravi, da je govoril z mnogimi izvedenci v vojnih zavedah, kaj mislijo o kvaliteti sovjetske armade. Je dobra ampak težko, da bo mogla dohajati nemško tehniko, kajti Rusija da večinoma le kopira, bodisi modele aeroplanov, topov, strojinje itd.

Oni menijo, da bo Hitlerjeva oborožena sila v par letih tehnično veliko boljše kakor ruska zapadna armada. Tudi dvomijo, da je ruska vzhodna armada v stanju odbiti japonski napad, če se dogodi, in v tem slučaju pa USSR ob svoje pacifično obrežje, ako se istočasno ne zapletejo v vojno z Japonsko Zed. državo ali pa Velika Britanija.

To so kajpada ugibanja. Dejstvo je, da ima USSR močnejše sovražnike, ki jo kanijo napasti in zato troši za oboroževanje kolikor največ more.

Poleg dveh armad, ki sta vsaka zase enota, pa ima sovjetska Rusija še eno silo; propagandni aparat kominterne. Tudi buržvazni poročevalci, med njimi Whitaker, priznavajo, da je jačji in efektivnejši, kot pa Hitlerjev, Mussolinijev ali pa na primer angleški. Dokler je kominterneta propagirala svetovno revolucijo in zrušenje vseh delavskih organizacij ter delavskih strank, katere se ji niso hotele pridružiti, je vršila taktiko najhujšega napadanja in zasejala v delavski pokret toliko strupa, da bo vzelo še dolgo, predno njegove posledice izginejo. Zdjaj pa vodi povsem naobratno taktiko, s katero hoče delavstvo in svetovno javnost uveriti, da ji je le za prijateljstvo z delavskimi strankami in za sodelovanje z vsemi strankami, ki so za demokracijo in proti fašizmu. Propagira in podpira "demokracijski nacionalizem" in v politiki je pripravljena sodelovati celo s kapitalističnimi strankami, ako jih smatra za braniljence demokracije in sovražnice fašizma.

Največ komunistične propagande se danes vsled preobrata v ruski vnanji politiki vrši pod drugimi imeni. V Zed. državah jo za široko javnost koncentrirajo pod firmo "Liga za mir in demokracijo". Preje so jo označevali "liga proti fašizmu in vojni". Ampak zdaj niso več proti vojni, če se bi dogodila proti Nemčiji, Italiji ali Japonski. Včas so komunisti zamerili vsakemu, ki je imel poleg svojega socialističnega prepričanja tudi "narodni čut". Rekli so mu "social-patriot" in potem pa "social-fašist". In danes? Komunistični listi v Zed. državah so zavrgli komunistične oznake in se proglasili za glasila "neodvisnih" delavskih klubov, ali pa zgolj za "protifašistične" organe. Ugajati skušajo vsem. Bivši hrvaški komunistični "Radnik" je danes glasilo hrvaškega nacionalizma. Spremenil je taktiko, zato ker jo je spremenila kominterneta. Vse komunistično gibanje po svetu se ravna po navodilih od zgoraj zdaj prav tako, kakor se je moralo pod Leninom, Zinovjevom in Trockijem.

Komunistična propaganda ima proti sebi propagando prej omenjene protikomunistične trozeve, ter kapitalizma v Franciji, Zed. državah in v Angliji. Kajpada tudi v drugih deželah, na primer v Južni Ameriki. Največ kvara pa ji prizadeva Leon Trocki s svojim gibanjem za četrto internacionalo in še bolj z dokazovanjem, da je Stalin izdal boljševiško revolucijo ter njene cilje, ne pa Trocki.

Vzlic tej navidezni premoči propagande proti Stalinu pa je propaganda, ki se vrši pod vodstvom kominterne za sedanji režim in v korist vnanje politike sovjetske Unije tako mogočna, da ima Whitaker prav, ko trdi, da tudi ako bo Hitler v par letih militaristično jačji kakor ruska armada na zapadu, bo pa Rusija toliko močnejša s svojo propagandistično silo. Na delu je že zdaj med nemško armado, v nemških tovarnah, med nemškim srednjim slojem in pomagajo ji posredno in neposredno vsi tisti v Nečiji, katerim je Hitler trn v peti. In takih je mnogo.

Bogataši lahko kršijo zakone kolikor jim ljubo. Brezposelni delavec pa mora v zapor ako zavpije proti krivici, ali če si kaj prilasti, kar ni bilo njegovo, pa četudi le za utešitev lakote.

POSNETEK BREZ ZGODOVINSKE VREDNOSTI

Obljudovanje Zedinjenih držav z belopoltnimi priseljenci ni bilo igrača, pač pa združeno s težkocami, katerih si današnji povprečni človek vzlic opisom ne more točno predstavljati. Spomin na prodiranje belopoltnic z atlantskega obrežja proti zapadu pa je tako močan, da proslavljajo to pionirsko prodiranje po severoameriškem kontinentu zdaj tu, zdaj v onem kraju prostrane dananjše ameriške Unije. Pred par leti so ga praznovali v državi Utah, ki je res bilo zgodovinsko urednosti. Slika gori prikazuje karavano 36 "modernih pionirjev", ki so se lotili potovanja na način svojih pradedov iz sedanjega mesta Ipswich, Mass., v mesto Marrietta, O. Tako potovanje je vzelo prvim pionirjem pred 150 leti enajst mesecev. Sedanji skupini

"modernih" pionirjev je za dramatično ponovitev začetne poti plačal stroške zvezni kongres. Ceste so jim tlekovane, restavracije so posejane povsod ob cestah in nudena so jim vsa mogoča udobja današnjih dni. Takrat pa še ni bilo niti primitivnih cest in nikakega reda, sploh za potnike, ki so prodirali v nezaznane divjine, ničesar, kar označujemo danes za komfort. Iz New Yorka na Pacific in obratno dospel človek danes v največjem komfortu v par dneh. Takrat pa je vzelo mesece celo iz Ipswicha v Mass. do Marriette, O. To je napredek. Ni pa še premočena tista razdalja, radi katere se je priselila v to deželo iz vseh krajev sveta večina ljudi namreč dandanašnja med morjem ekonomske negotovosti do socialne sigurnosti.

VZROKI USPEHOV REPUBLIKANSKE ARMADE

Disciplina, orožje, izvežbanost in organizacija gospodarstva

Zadnja ofenziva vladnih čet pri Teruelu in padec Teruela je zgodovinski, ki je važen ne samo iz vojaških in iz moralnih razlogov, ampak predvsem radi tega, ker dokazuje udarno silo španske ljudske armade.

Prvi porazi republikancev so bili posledica nesorazmerja sil v obeh taborih. Miličniki so bili slabo oboroženi, brez poveljstva — ki ga tudi niso trpeli — borili so se razdeljeni na posamezne skupine in niso imeli nobenih rezerv, ne artiljerije, ne avtomobilov. Častnikov je povsod primanjkovalo, o strateškem vodstvu ni bilo govora. Stanje se je od tedna do tedna in od meseca do meseca boljšalo. Še pred uvrstitvijo milice v ljudsko armado, ki je razdeljena v regularne vojaške oddelke in podrejena enotnemu poveljstvu častnikov, je prišlo do bitke pri Guadalajari v marcu 1937. Ta bitka je bila prva velika zmaga republikancev v obrambnem boju in je pomenila drugo rešitev Madrida. V juniju je bila reorganizacija armade v glavnem končana. Generalni štab je pričel poslovati. Poveljstvo se je kolikor moč poenostavilo, mladi častniški zbor si je v teku vojne pridobil precej sposobnosti, dovoz rezerv na fronto je pričel funkcionirati, disciplina se je zelo utrdila, in že je bilo mogoče tvegati prvi ofenzivni sunek pri Bruneti (zapadno od Madrida), ki je prinesel malo pridobitev na terenu. Izkazalo se je, da posejane moštvo in častniki dovolj izkušeni glede vojevanja, da pa še vedno primanjkuje republikanski armadi orožja.

Franco je med tem začel z ofenzivo na severu. Jak odpor Baskov in Asturcev je Franca zaposlil čez mero, republikansko armadno vodstvo pa je s tem pridobilo na času. Odpoklic nacističnih čet z glavnih front na sever je razbremenil republikansko vojsko in omogočil, da se je v zaledju do konca izvedla reorganizacija armade.

Vojna industrija je pričela delati s polno paro, pomnožilo se je število tankov in letal ter artiljerije. Z novačenjem je dobila armada novih borcev. Iz armade so bili izločeni škodljivi politični vplivi. Vojni minister Prieto je odpoklical politične komisarje pri posameznih enicah. Pridobitev na času, vsled Francove ofenzive na severu, je pomenila za republikance pridobitev na moči, kar potrjuje uspeh pri Teruelu. Dolgotrajna vojna ni znak slabosti republike, ampak fašistov. Kajti vojaška premoč na-

Klub št. 27 in njegov odbor

Cleveland, O. — V klubu št. 27 JSZ smo imeli težkočo dobiti tajnika. Ivan Babnik je namreč želel pustiti službo, toda ker je ni hotel nihče drugi prevzeti, bo on vršil tudi letos tajniške posle. Organizator je Louis Zorko, zapisnikar pa August Komar, ki je tudi klubov knjižničar. Tajnik med klubom in njegovim pevskim zborom Zarja je Andy Turkman, v nadzornem odboru pa so John Lazar, Milan Medvešek in Frank Suhadolnik. Odborniki "Zarje" so, Leo Poljšak, predsednik; Frank Iersich, podpredsednik; Albert Fatur, tajnik-zapisnikar; arhivar, Jennie Gustinčič in Katherine Jurman. Odbor za sporede, Andy Turkman, August Komar, Rose Vičič in Josephine Turk. "Zarja" je tudi v Prosvetni matici, kateri plačuje \$12 članarine na leto.

Glede zbora JSZ soglašajo naš klub s priporočili, da se naj ga odloži v leto 1940.

J. Krebel.

Socialisti "nedovoljeni"

Poljska in nedavno Rumunija sta prepovedali obstoj socialistične stranke. Ampak socialisti so ostali v obema deželah kakor poprej in delajo neumorno dalje.

Zaposlenost na Angleškem

Angleška industrija je lani zaposljevala nad 13 milijonov ljudi. Največ je bilo uspešnih v munisijskih in sorodnih obratih.

"Delavska Politika".

NESLOGA MED UNIJAMI VODA NA MLIN KAPITALIZMA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

gajo, da se ta boj čimprej konča.

Pritožbe izkoriščevalcev

Med kongresniki se giblje celo krdo lobistov, ki jim dokazujejo, da v tej deželi ne bo nikake gotovosti v ekonomiji in industriji, če ne bodo zakoni za "favoriziranje" delavcev spremenjeni tako, da bodo varovali tudi interese deležalcev. Kaj to pomeni, si vsakdo lahko predstavlja. Ako postava količkar varuje tudi delavca, smatra kapitalist, da je to nepravilno favorizem, dočim se njemu (kapitalistu) nalaga le odgovornost in davke! Zdjaj je ves kapitalistični sloj v napadalnem boju in je povzročil umetno krizo, da diskreditira socialne zakone in pa administracijo, ki jih je zagovarjala.

Neodločnost kongresa

Zvezni kongres, ki je veliko obljubljal, je zdaj razdeljen toliko, da ni ne za tako ne za

drugo delo. Ovira vse dobre predloge, slabe pa mu več ali manj preprečujejo progresivci. Kar koncem konca sprejme, je večinoma brez vrednosti za delavce. Privatni interesi so tega veseli, kajti le taka zakonodaja je po njihovi volji.

Bogataši neumorno delujejo tudi za odpravo postav, ki določa, da se naj njihove plače skozi zvezni davčni urad javno razglašajo. Vedo, da so nepravilne in ne marajo, da se jih oznanjuje na veliki zvon. Vsi so sovražniki delavskih unij, a svoje plače prejemajo brez "unijske" pomoči. Kontrolirajo pač delnice in nestete korporacij s pomočjo delnic, ki niti njihove niso, ampak tak je pač sedanji sistem. Delavstvo v Zed. državah se v tej situaciji samo brani, kar je jako slabo. Če hoče zase res kaj izdatnega doseči, mora v ofenzivo. To pa more storiti le, če da svojim unijam socialistični značaj in se s tem izreče tudi v politiki za socialistična načela.

POLITIČNA NEISKRENOST KLERIKALIZMA NA SLOVENSKEM

Pod naslovom "Dvoje lice Kopitarjeve ulice", kjer je glavni stan in velika tiskarna klerikalnega tiska v Sloveniji, piše "Delavska Politika" sledeče:

Kopitarjeva ulica v Ljubljani pomeni klerikalizem, ker je tam središče vodilnega klerikalnega časopisa v dravski banovini ali Sloveniji. V tem časopisu "vodijo" klerikalci svoje politiko. V tem časopisu osnovno povdarjajo, da so režimski ljudje za postopno uvedbo demokracije, toda v bistvu pa zagovarjajo režime, ki so proti demokraciji. Zagovarjali so hitlerizem, zagovarjali italijanski režim, Francov upor v Španiji, naval Japonske na Kitajsko itd. Dogmatično so za avtoritarno oblast, še več, za hierarhijo v svojem krogu, kateri mora biti podrejena celo vsa posvetna avtoritativna in drugačna oblast. To načelo zapazi vsak čitatelj klerikalnega časopisa, če le hoče. Zakaj vleče se po njem kakor črna nit kljub vsem praznim besedam o socialnosti in demokratičnosti, ki so potrebne za uspavanje takozvanega javnega mnenja.

Da ne bo kdo rekel, da podtikamo ali klevečemo tisk iz Kopitarjeve ulice, navajamo nekaj misli, ki so izšle minuli mesec v tedniku, ki je namenjen kmetiškemu prabivalstvu in katerih velik del bi mi v bistvu podpisali, če bi bile iskrene in bi se politika usmerila v takem duhu.

Kaj pripoveduje ta list kmetiškemu čitatelju. List pravi: "Narodna nesloga" je po trebna. Zgodovina uči, da smc bill takrat najbolj na tleh, ko smo bili "složni". Stvar ljudstva samega je, koliko strank si osnuje. Nihče na svetu nima pravice v tem ljudstvo komandirati. Zato smatramo ukrep diktature, ko je razpustila vse politične stranke, za nasilstvo in prav tako nepravilno je sedaj veljavni zakon, ki določa, kakšne stranke si sme ljudstvo ustanavljati. Zakon bi moral izginiti in ljudstvo bi moralo dobiti svobodo."

List seveda pove, da bi oblast morala prepovedati stranke, ki so nevarne današnjemu družabnemu redu in osnovnim načelom kulture ter one, ki hočejo diktatorstvo z nasiljem. To bi bili pri nas praktično samo fašistična in komunistična stranka. Vse druge stranke bi morale biti dovoljene, kajti stvar ljudstva je, kakšne stranke si izbira. Politična stranka je skupina ljudi, ki imajo enake ali vsaj jako slične nazore glede vodstva javnih zadev, zato pač nima nihče pravice prepovedovati, kako kdo sme misliti o davkih, o šolstvu, o zunanji politiki itd.

Prevelika strankanska razcepljenost ljudstvu ni v korist, ker skupine potem nimajo nikjer vpliva. V Sloveniji smo imeli pred vojno tri stranke: klerikalno, liberalno in socialno-demokracijsko; šele po vojni si je vsak pustolovec domišljal, da je poklican za voditelja posebne politične stranke... Stvar ljudstva samega je in njega politične zrelosti, da ne drobi svojih sil, nego jih osredotoči le na par strank, dočim se oblast v to nima vtikati, kajti oblast bi morala biti le izvrševalec volje ljudstva, ne pa njegov žandar.

Ločijo nas pogledi na vodstvo javnih zadev. Ali smo za resnično demokracijo ali nismo, to je temeljno vprašanje. Imamo ljudi, ki se love za fraze, da ljudstvo za demokracijo "še ni zrelo", drugi so pa nasprotniki demokracije. Prvi so samo v besedah za demokracijo, drugi pa niti to ne, kakor na primer komunisti in fašisti.

Načelno imamo torej tri smeri. Zakaj bi se skupina, ki je za demokracijo, še drobila na tri ali štiri stranke? Politične stranke so torej zadeva, ki se tiče ljudstva samega in nikogar drugega. Tako omenjeni list.

Članek je očitno prikojen za agitacijo za JRZ med kmetiškimi prebivalstvom. Pripočeli bi pa dnevnikom iz Kopitarjeve ulice, da članek objavi tako, kakor je izšel tam, ker moramo žal konstatirati, da teh načel niti teoretično ne

zagovarjajo, da prakse niti ne omenjamo ne.

V navedenem članku se očitno priznava suvereniteta ljudstva v razmotrivanju in vodstvu vseh javnih zadev in seveda s tem tudi vsaj moralno, če ne dejansko, kar je nasprotno klerikalnim dogmam, soodločevanje in odločevanje, to je, vladanje.

Prava demokracija je ideal človeškega družabnega življenja. Zakaj vsak kulturen človek želi urejvati odnose z drugimi ljudmi sporazumno, prijateljsko. Tip človeka ali ideologije, ki zastopa teror, diktat, pa je nasproten temu idealu; slo je, ki gradi svoje oblast na sovraštvo, prepiru in končno na strahovanju.

V tem oziru ima demokracija veliko prednost in je edina zdrava oblika občevanja človeka s človekom.

To načelo zagovarjajo tudi zgoraj navedene misli. Le eno skrb imamo. Članek ne navaja k tem načelom nikakršnih pridržkov, kakor je navajen klerikalizem. Te pa obeta, ko pravi, da še izpregovori o tem.

Zato pravimo, da je načelo demokracije lepo, toda biti mora iskreno v teoriji in praksi, to je povsod in vedno. Dokler tega ni, smo pesimisti glede nove klerikalne orientacije. Leta 1905. so demonstrirali v Ljubljani za svobodo ter za splošno, enako in tajno volilno pravico, danes so pa — drugi časi. Tako se opravičujejo.

Obljudovanje Sibirije

Sovjetska Unija je v skrbeh za Sibirijo. Japonska jo kani napasti in jo odgrizniti kolikor bo največ mogla. Dasi imajo sovjeti v Sibiriji mogočno armado, so večaki tujih držav mnenja, da se ne bo mogla dolgo uspešno braniti, kajti Japonska je na pragu, dočim je evropska Rusija, ki je zaledje Sibirije, tisoče milj proč in zveza z njo tvori le sibirsko železnico, ki je bila do padca carizma enotna, zdaj pa so jo sovjeti zgradili v dvotirno progo.

Najboljše jamstvo za uspešno obrambo Sibirije bi bila neodvisnost Sibirije od njene evropskega zaledja. To vladni krogi v Moskvi dobro vedo in grade v Sibiriji neodvisno armado in nji v prid neodvisno sibirsko vojno industrijo. Tudi obljudovanje Sibirije je težak problem. Klima zaradi izredno dolge zime in mraza ni privlačna in zato je že carizem naseljeval to prostorno severno krajino zgolj s političnimi jetniki.

Tudi sovjet. vlada jih je poslala tja tisoče in tisoče, posebno "kulakov". Ampak nastal je nov problem — pomanjkanje žensk v Sibiriji. Ljudstvo se ne more množiti brez žensk. Zato je vlada apelirala na samske domoljubne Rusinje, naj se izselijo v Sibirijo in se tam omože. Priglasilo se je kakih 70,000 deklet. Novo mesto Komsomolsk ob izlivu Amurja v Tiho morje, ki je poleg Vladivostoka najvažnejše sovjetsko mesto ob Pacifiku, šteje že 200,000 prebivalcev, dasi je bilo ustanovljeno šele pred petimi leti.

**V NEDELJO
20. FEBRUARJA
35-LETNICA
KLUBA ŠT. 1
J. S. Z.
V DVORANI
S. N. P. J.**

VALERIJAN PIDMOGYLNYJ:

"MESTO"

ROMAN

Poslovenil za "Proletarca" TONE SELISKAR

(Nadaljevanje.)

— Saj je vsak večer tukaj... je zmedeno odgovoril Stepan.

— Kje pa naj bi bila? A vaši pogledi ji govori več, kot si vi mislite.

— Eh, to si le izmišljate! je dejal Stepan.

— To je vlačuga, je razlagal poet, takozvana "hotelska". In prav malo se razlikuje od "pocestne", ki lovi na svežem zraku. Zelo žalostno, da ne ločite "poštenih" žensk od letih. Seveda, govorim le o praktični razliki, kajti teoretična razlika bi se težko objektivno dognala, ker jo čisti privlačnost pojmov o časti in dostojnosti. V vsaki ugledni kleti, kakršni kot je ta, boste našli tri do štiri dame, ki so v dogovoru z lastnikom kleti. Le-ta bo dosledno izgnal vedno, včasih celo nasilno, vsako konkurentkinjo. Za to dvorano se nahaja nekaj majhnih sobic, kjer izvršujejo — kakor pravi Heine — svoje zemaljsko roko-delo. Plačati morate tri do pet karbonev za enkratno naslado in pa večerjo kajpakda, kajti tudi lastnik lokala hoče biti udeležen na dobičku od tega posla. Ali zdaj razumete bistvo tega dogovora? Toda na svetu ni ničesar svetlega brez sene — v tem slučaju je ta senca policija. Lastnik hoče imeti dobiček, ker se izpostavlja: kazen do 500 karbonev in zapečatenje podjetja! Toda imajo štajna tajna svarilna znamenja in ob vsaki taki priliki vam srfotoženo te nimfe iz svojih zavetišč prav na čudežen način. Poglejte, pravkar je izginila vaša prijateljica za zaveso!

— Resnično, je dejal Stepan. Ni je več. Izpil je pivo in si prižgal cigareto.

— Toda vseeno je mikavna, je dejal čez čas. Zal mi jo je.

— Tudi meni, je odgovoril poet. Toda le zato, ker morajo prežgodaj v pokoj. Celotno polični pevci so srečnejši, kar se tega tiče. In njihovo petje spada v častno opravilo. Pocestne ženske pa niso tako iskane, ker so cenejše in vsakemu dostopne. Niso razvajene in nimajo velikih zahtev. Toda vse brez izjeme se nazivajo "ženske", kar iznajdljivo in spretno povdarja namen njihovega opravka.

— Kje za vruga pa ste se poučili tako temeljito o vsem tem? je vprašal Stepan.

— Jaz pa se čudim, da vi tega ne veste, je dejal poet. Odvadi se liriki in ne mislite tako na splošno. Prozaik pa, ki ne pozna ljudi, niti počenega groša ni vreden.

— Ljudi spoznati je nemogoče! je rekel Stepan.

— To se vam le zdi. Zivljenje je tako preprosto, da že zaradi te svoje preprostosti pridenja biti tajinstveno. Pomirite se! Ljudje so kakor številke. Sestojte iz nekoliko osnovnih števil v raznih variacijah. Človek ni rebus, ni računski naloga, ki bi jo rešili s štirimi aritmetičnimi načini. V čem tiči bistvo kleti —? Semkaj prihajajo ljudje na odpočitek od dela, od politike, od družin in skrbni, da bi vsaj pol ure zaživel brezskrbno, da bi se vsaj pol ure zasanjali v česaroli. Tamle pred nami sedi uradnik desete kategorije. Le vsake štirinajst dni si dovoli priti semkaj, da popije čašo piva in poje dve slani presti. Dva tedna hrepeni po tem, zdaj pa bo nategnil to radost preko dve uri, sanja o junaških ljubezenskih podvigih in mu je dobro. Na desno vam sedi družba gospodičev, ki popiva na račun uspelega dogovora z državnim organom. Ko bodo to klet zaprli, bodo šli k "Maksimu", ki dela do treh zjutraj. Tamkaj pa si mlad parček šepče, da njuno življenje ne bo podobno onile družbi. Mlada zakonca sta, ki sta se prišla razvedrit. Ne ugaja jima tukaj...

— Kdo pa je ta? je vprašal Stepan ter se ozri na človeka, ki je sedel pri sosednji mizi ves otožen s povešeno glavo in strmel neprestano v prazno čašo.

— Poet si ga je ogledal.

— To je inteligent, je dejal potem, reduciran na račun režimske štednje.

— Ne, je dejal Stepan. Prav gotovo je kak mlad književnik, ki ne more pisati!

— Prepričava se!

— In sta prisledla k sosednji mizi.

— Ne bodite potrti, tovariš, je dejal poet, ker ju je neznanec tako začudeno gledal. To se lahko vsakemu pripeti!

— Seveda, vsakomur! je odgovoril neznanec in se zvil kakor od krča.

— Boste že še napisali... je rekel Stepan.

— Imam... svoje delo... je nekako tožno povedal Na Vasilovski... oh!

— In spet je žalostno povsíl glavo.

— Zakaj pa ste tako žalostni? je ozkloril Stepan.

— Kako ne bi bil. Grize me. Prekleta pa-steta! Pa je dejal, da je sveža!

— Na cesti mu je poet pojasnjeval:

— Človek se lahko moti. Čudim se le, da spominjajo želodčni krči na duševno potrost.

— Ker je dobival zdaj primerno stalno plačo, je odpovedal lekcije ukrajinskega jezika, čeprav so mu zvišali honorar. Saj se je že zdavní naveličal tega, predaval je le zgolj zaradi zaslužka. Lekcije so ga zanimale, dokler se je sam učil in postale so mu neznosne, ko je moral še povsem znano snov drugim ponavljati. Šariti brez konca in kraja po šumnih in sičnihih, brskati po giagolih in nedoločnih zaimkih — oh, kako je to dolgočasno! In opustil je to jezikovno šrambo prav s takšnim veseljem, s kakršnim jo je bil načel.

— Vedno bolj se je uveljavljal. Preobložen je bil z delom, da bi ga zasačilo potrto brezdelje, ki sili človeka premišljevatí nad samim seboj in ki ti vedno iztisne žalostne zaključke. Čez dan služba in ljubezen, zvečer klet, gledališče, kino in knjige, ki jih nič več ni čital z mladeniško nestrpnostjo, temveč s pametno resnobo. Doba, ko je smatral knjigo višjo kot učitelja je minila, zdaj je čital vsako stran z občutkom enakovrednosti. Knjige so ga lahko presenetile, porazile, naučile — toda poniževale ga niso več. Uravnovesil se je z življenjem. Bil je v podzavesti povsem zadovoljen s seboj in ker je čutil v sebi umirjenost, se je vedno bolj izgubljal ona ostra bolečina po ustvarjanju.

— Nekako pozabljal je na to, saj je bil ves čas zaposlen, le zdaj pa zdaj se je spomnil te želje, toda nejasno kakor nečesa daljnega ali prihodnjega, četudi je ves čas čutil v sebi navzočnost tega skritega, kakor komaj slišen šum potoka v gozdni tišini. Včasih pa mu je povsem nepričakovano planilo v spomin neko obličje, odlomek dogodka, nedokončan popis česaroli in ko ga je tako za nekaj hipov prešinjal duh, ki ni imel ne začetka ne konca, je začutil v sebi neko veliko toda neurejeno radost. Vsi ti odtenki teh notranjih videnj so bili kakor sporočila brez vsebine iz neznanega, neumljiva sporočila, toda vesela obenem iz one sončne dežele, kjer je za vekomaj ostavlil del samega sebe in s katerim se je venomer želel združiti. Skrbno je zbiral te drobce, klesal si jih je v spomin, včasih celo napisal na listek papirja, ki jih je skrbno hranil v predalu. Dovolj, dovolj je mladeniških skrbí in obupa. Vse je storil, da bi prikladal navdahnjenje za ustvarjanje — zdaj pa naj ono teka za njim, naj ga lepo snubi, da se bo Stepan blagovolił ponižati k njemu!

— Sredi tega lepega razpoloženja in duševne radosti ga je obvestilo vodstvo Foto-kina, da je njegovo libreto sprejelo in mu nakazalo tisočpetsto karbonev honorarja. Stopenjete zlatih červoncev! Ki imajo čarobno moč, da se spremene v zaželjene stvari! Bil je tako bogat kakor nista bila bogata ne Krez ne Roefeller, kajti z današnjim dnem je bil problem njegovega gospodarstva povsem in temeljito rešen.

— Še isti večer se je pohvalil Vygorskyju s svojo srečo.

— Poet se je spacił.

— Filma ne vmešavajte v umetnost! je dejal.

— Nasprotno. Le dve umetnosti sta si ustvarili industrijo — film in književnost!

— Umetnost ne morete ceniti zaradi njene industrije, ki je potrebna za njen razvoj, ceniti jo morete le zaradi abstraktnosti tega materiala, s katerim se uveljavlja. Le s tega vidika lahko izjavite objektivno sodbo njene vrednosti. Prav gotovo pa zavzema prvo mesto v vsej dolgi vrsti umetnosti ona umetnost, ki sploh ne obstoja, čeprav so se trudili, da bi jo ustvarili — umetnost vonjav. Njen material je tako tanek in nedosegljiv, da ga človeški organ ne more zajemati v vseh njenih odtenkih. Zato tudi naš jezik nima izrazov za osnovne tone vonja, kot jih ima na primer za barve. To je ultra-violetni plamen umetniškega spektra. Za tem sledi umetnost šumenja, muzike. Da, to je najvišja umetnost.

(Dalje prihodnjic.)

Rumunija nov vprašaj v zamotani Evropi

Rumunija je še nekaj tednov fašistična. Tudi kralj Karol je postal fašist. Pravi, da odobrava vse ukrepe "svoje" nove vlade, ki izdaja dekret za dekretom proti Židom; razpušča delavske organizacije in ustavlja delavske in druge opozicijske liste, posebno še časopise narodnostnih manjšin; Kraljeva ljubica (ena ga je pustila že dolgo let nazaj) je tudi Židinja, toda reakcionarke prve vrste in je po svojih močeh pomagala fašistom v sedlo. V tem preobratu v Rumuniji je prišel v Bukaresto pred par tedni francoski minister znanjih zadev Yvon Delbos. Bil je pompozno sprejet. Delbos je v vladni popularne fronte v Franciji svojo službo pustil s padcem kabineta dne 13. januarja. Kralj Karol, ki se mora "asimilirati", pa je še vedno kralj, čeprav je Rumunija v novo vlado krenila na povsem druga pota.

Iz Jugoslavije

Dasi so Jugoslovani sloveli dolgo časa za jako "nepismen narod", je zdaj v mejah te države dana že skoro vsakemu otroku prilika, da se izšola vsaj v pisanju, nekoliko v računanju, najbolj pa seveda v katekizmu. Solske mladine v Jugoslaviji je bilo lani v ljudskih šolah 1.400.000, v srednjih šolah 111.381 in 14.000 na vseučiliščih.

"Tuji kapital" je breme za vsako deželo, ako se mora oslanjati nanj. Ena takih dežel je Jugoslavija. Njene prirodne vi- re lastujejo francoski, angleški, nemški, italijanski in češki kapitalisti. Angleška družba Trepča-Mines Ltd. izkazuje za leto 1936-37 ogromno vsoto 632.000 funtov šterlingov (132 milijonov dinarjev) dobička. Dividend je v tem času izplačala 30 odstotkov na vrednost delnic ali skupno 29 milijonov dinarjev. Po amerškem merilu je to morda majhna vsota, a za razmere v Jugoslaviji je izpomaznela in Angleži, ki so jo prejeli, so z njo nedvomno jako zadovoljni.

Na podlagi poročila Borze dela je bilo v mesecu novembru v Zagrebu 8000 brezposelnih, 500 več kot v oktobru.

Podpora pa je dobilo le 2280 oseb v skupnem znesku 395.000 Din. Razen tega je bilo izdanih 730 nakaznic za obede.

Toliko je brezposelnih v času, ko se trdi, da je konjunktura dosegla doslej nesluteno višino.

Kaj pa naj rečemo spričo dejstva, da skoro tri četrtine brezposelnih ni dobilo nobene podpore? In ali naj se še čudimo, ako narašča kriminalnost, tatvine, ropi, vlomi in umori?

Ni treba šele dokazovati, da je skrajšanje delovnika najbolj pereča potreba in resnična socialna politika neodložljiva zahteva.

1938. leta je 50 let, odkar se je ustanovila v Sloveniji prva obrtna šola. Tehniška srednja šola, preje državna obrtna šola, pripravlja za 50-letnico obrtnega šolstva posebno "spominsko izvestje" s pomembnimi članki in drugo vsebino o obrtnem šolstvu in njega nastanku, razvoju in pomenu. V tem izvestju bodo vsi podatki o obrtnem šolstvu iz sedanjih in bivših slovenskih pokrajin ter podatki tudi od obrtnih šol v sedanjem zasedenem ozemlju.

Slovenija vedno bolj zaostaja za drugimi pokrajinami v pogledu industrializacije. — To žalostno dejstvo znova po-

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Zadnje tedne poročam le bolj slabe vesti. Tudi ta dopis ne bo izjema. Danes (12. januarja), ko ga pišem, sem prejel sporočilo, da je umrl za srčno kapjo Mike Jerala. Pisal mi je o njegovi smrti Geo. Smrekar. Soproga pokojnega Jerala ima tu dva brata. Ko sta prešla brzojav, sem slutil, da je s. Jerala doletela nagla smrt, kajti baš dan prej sem še čital njegovo ime v izkazu aktivnosti Proletarčevih agitatorjev. Ona in njegova soproga sta delala v našem gibanju in zato je njegova smrt za delavski pokret v Penni in za JSZ ter Proletarca težka izguba. Rad bi šel na njegov pogreb, čeprav je nasebina, v kateri je živel pokojni Jerala, daleč od nas. Mišil sem do zadnjega, da mi bo mogoče na pot, ampak zdravnik mi je spet ruval zobe, da sem bil ves otekel v obraz in trpel bolečine. "Varuj se prehlada, zato ne hodi nikamor", mi je ukazal. Dasi nerad, sem moral "ubogati".

Mike Jerala je bil znan vsem naprednim slovenskim delavcem v Pennsylvaniji in poznali so ga tudi pri nas. Ni bilo konference JSZ in Prosvetne matice, ali kake druge naše prireditve, da se je ne bi udeležila Mike Jerala in njegova soproga, ako sta le mogla. Udeleževala sta se zborov JSZ in vztrajno delala v soc. klubu.

Z Jeralom sem se seznanil takoj po mojem prihodu v Moon Run leta 1916. Bila sva vedno v tesnem prijateljstvu in tudi delala sva skupaj, dokler sem bil v njegovi naselbi. Pri njemu sem se seznanil tudi z dekletom, ki je nato postala moja soproga. Pregledovali smo pri Jeralu knjige društva SNPJ. Zadnjič sem ga videl na Libraryju na konferenci JSZ in Prosvetne matice. On in njegova soproga sta tisti dan posestila dve prireditvi.

Sodrug Jerala je bil zelo nabražen, sposoben posebno v tajniških poslih, dober družabnik in vseskozi aktiven, zaveden delavec.

Njegovi soprogi in otrokom izrekam z mojo družino vred iskreno sožalje.

Joseph Snoy.

Znani nemški socialist Herman Wendel, ki je lani umrl v izgnanstvu v Franciji, je svojo knjižnico, ki šteje osem tisoč knjig, zapustil beograjski univerzi.

Režiser ljubljanskega narodnega gledališča Bratko Kreft, ki je bil svoj čas sotrudnik "Proletarca" in Ameriškega družinskega koledarja, je svojo dramo "Malomeščani" režiral na češki državni praznik v praškem gledališču na Vinohradih in imel sijajen uspeh. Pred dvema leti so v Pragi igrali njegove "Celjske grofe". Ljubljanska drama pripravlja njegovo najnovejšo delo "Velika puntarija".

Nauk "rasizma" je dobil tla tudi v Sloveniji. Širi ga "Prilodno društvo in Ljubljani". Oslanja se na Hitlerjevo teorijo "čistokrvne rase", karkoli to je.

Hitlerjev aparat propagande

Hitlerjeva vlada troši na leto za propagando v inozemstvu milijone dolarjev. Ima v raznih deželah 25 tisoč agentov, nešteti špijone, 548 nacionalističnih organizacij in okrog 300 časopisov in revij.

"Moč" Italije

Italijanska vlada je določila poleg vsote za gradnjo drednavtov in križark še 183 milijonov lir za gradnjo podmornic.

PETINTRIDESET LET AKTIVNOSTI KLUBA ŠT. 1 J. S. Z.

Chicago, Ill. — Petintrideset let je v življenju slovenskega socialističnega kluba v Zed. državah dolga doba. Je sicer nekaj drugih klubov tujerodnih socialistov, ki so učakali večjo starost, na primer par čeških. Ampak znan nam ni noben drugi, ki bi bil toliko aktiven, kakor naš, ali ki bi deloval na raznih poljih delavskega gibanja toliko kot je deloval klub št. 1.

Na primer posebno na kulturnem polju, dalje v naporih za ohranitev in vzdrževanje Proletarca, pri razpečevanju brošur, letakov in delavske literature sploh in pri širjenju angleških socialističnih listov. Klub št. 1 je danes delaven kot

je bil in delavni so vsi njegovi dramski odsek mladinski odsek (Red Falcons) in angleški odsek (Social Study Club. Klub št. 1 priredi s sodelovanjem vseh tel svojih odsekov slavje 35-letnice v nedeljo 20. februarja v dvorani SNPJ. Slovensko igro k temu jubileju je napisal Ivan Molek. Več o sporedu bomo poročali v naslednjih številkah. Vstopnice so v predprodaji po 35c. Zanašamo se, da bo članstvo kluba poskrbelo, da bo to ena največjih naših prireditev in vredna klubovega jubileja. Prebitek je namenjen Proletarcu, v čigar podporo ima klub št. 1 dve prireditvi na leto. — P. O.

Društvom in Klubom

Za čimboljši gmotni in moralni uspeh svojih priredb jih oglašajte v

"PROLETARCU"

SLOVES Ameriškemu Družinskemu Koledarju

daje njegova raznolika vsebina.

Letnik 1938 je na literarnih prispevkih in ilustracijah izredno bogat. Večan je v platno. Stane 75 centov. Naročila naslovite:

Proletarec, 2301 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

KRITIKUJOČA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

Dopis iz Španije

Cenjeno uredništvo "Proletarca"

V roke nam je prišla št. 1576 "Proletarca" z dne 24. XI. Kar vsakega slovenskega antifašističnega lista, tako smo tudi "Proletarca" prav od sreč razveselili. Toda, ko smo čitali vaš članek "Nesoglasja med delavskimi strukami v Španiji", smo nemočno majali z glavami. Zdi se nam skoro neverjetno, da ste tako slabo informirani o današnjih političnih razmerah v Španiji. Brezdvomno je treba pripisati to krivdo tudi nam, slovenskim prostovoljcem v Španiji, ker smo premalo v stikih z našim ameriškim protifašističnim časopisjem; toda proletarski listi bi morali vendar nekoliko bolj paziti, da ne nasedajo takim kapitalističnim glasilom, kakor je "New Leader", ki se na vso silo trudi, da zameša jo in zmedejo stvarnost o Španiji ter natrosijo širokim delavskim množicam peska v oči, da ne bi spoznale svoje pravilne poti. Slovenski prostovoljci se borimo tukaj že več kot leto dni, opazujemo in spoznavamo politiko španskih strank iz neposredne bližine, pa vam zato lahko rečemo, da "New Leader" tukajšnje stvari prav zlobno zavija na veliko škodo španskega delovnega ljudstva in vsega ostalega demokratičnega sveta.

Predvsem je nepravilno in odmečansko časopisna zlobna, če pojasnjuje okrepitev Komunistične stranke v Španiji s tem, da je le-ta narasla zato, ker je sovjetska Unija podpirala zakonito demokratično vlado. Kolikokrat smo čitali v meščanskem časopisju ravno nasprotno t. j., da je pustila sovjetska Unija demokratično Španijo na cedilo. S tem se hoče kajpada predvsem podkoptati ugled prve delavske in kmečke države, češ: da dela ona vse zato, da razpihuje revolucije v posameznih deželah. V drugi vrsti pa se hoče udariti po komunistih, češ, če bi ne bilo sovjetske Unije, bi komunisti itak nič ne pomenili.

Od buržuaznega časopisja seveda ne moremo pričakovati drugega, kakor da dela med nami, delavci, zmedo in da nam meša pojme. Za delavsko časopisje pa se postavlja stvar drugače: ali gledati stvari s stališča proletariata in delovnega ljudstva in stati neomahljivo na njegovi strani, ali pa slediti raznim buržuaznim lažnjivodemokratičnim vabam in hote ali nehoti pomagati buržuaziji in fašizmu pri njihovem atiproletarskem delu. Srednje poti ni! Neka namišljena nepristranost je izmaganje in laž. V prvem primeru moramo stati skupaj z največjo delavsko in kmečko državo in demokratičnimi deželami, ki z njo vred skušajo preprečiti novo svetovno klanje, ki ga izziva fašizem; v drugem smo — tudi če mislimo, da nismo —

na strani fašizma in njegovih agentov.

Predstavljati danes stvari tako, kakor da so španski komunisti zasedli že vsa odločilna mesta v Španiji, je očitna potvorba. Očitna potvorba v korist fašizmu, ki trdi v svoje reakcionarne agitatorske svrhe isto. To je delo za fašizem.

Komunisti v Španiji so se res znatno okrepili. Delavske in kmečke množice vedno bolj prihajajo v njihove vrste. Toda ne zato ker jim "baje" Rusija pomaga, temveč zato, ker so izprevideli pravilnost njihove politike in da samo močna enotna fronta lahko nudi zadošten odpor fašističnim generacijam, plačancem Mussolinija in Hitlerja. Komu ni danes jasno, da je ta politika edino pravilna.

In Caballero? Komu ni znano, da je bil Largo Caballero še pred pol leta najpovplivnejša osebnost med španskim delavstvom — ne samo med strokovno organiziranim — temveč na sploh. Še več. On je bil sploh najpovplivnejša in najpopularnejša osebnost v zakoniti Španiji. In danes? Danes je Largo Caballero v Španiji ugasla zvezda. Zakaj? Zato, ker je poskušal razbiti enotno fronto španskega ljudstva in zato, ker je zločinsko poskušal razbiti socialistične strokovne organizacije. Zato — končno — ker je španski narod opazil, da je Caballero podlegel kvrni politiki Velike Britanije.

Tako stoji danes stvari: kdor se postavi proti enotnosti proletariata in enotni fronti fronti vsega delovnega ljudstva, ta bo padel. Delovno ljudstvo bo stopilo čezenj in ga pozabilo.

Nič ne bodo pomagale vse kletve buržuazije. Smešne bodo take brbljarije, kakor, češ, da so komunisti v Španiji pripravili si cenzuro in da tako terorizirajo vse ostale španske demokrate in — celo ameriške "demokratične" pisane. Cenzura v Španiji je v rokah vlade ljudske fronte, vlade, ki je tako trdna, kakor še ni bila nobena druga španska vlada. V cenzuri so zastopani elementi vseh španskih strank ljudske fronte, pa še celo anarhisti, ki niso v ljudski fronti. Šef pošte in cenzure sektorja Internacionalnih Brigad je — anarhist!

Španske delavske stranke in demokratične stranke sploh niso razdeljene! Sporite vse ameriškim Slovincem, da ni bilo špansko delovno ljudstvo še nikoli tako enotno in združeno, kakor je danes. Celo anarhisti se že približujejo enotni ljudski fronti in najbrže niso več daleč časi, ko bodo tudi oni zastopani v vladi.

Razbijati enotno ljudsko fronto so pokušali dosežati samo pičli caballeristi in par trockisti. Ta poskus pa je žalostno pogorel. Na zadnji plenarni seji centralnega vodstva španskih strokovnih organizacij so glasovali za Caballera — od skupnega števila 42 — sa-

BORBA ZA KRUH POVSOD ENAKA

Mehiška vlada je prevzela v Agual Caliente v svojo posest hotel, da ga pretvori v šolo za operatorje stroplanov. Delavcem hotela ta kajpada ni moglo biti všeč in so začeli demonstrirati proti vladi, ker jim je odjedla kruh. Na ulici so nameščenci dotičnega hotela svojimi otroci. Vlada jim je obljubila nove službe.

mo še dve strokovni zvezi, razkola po želji Caballera ni bilo. Strokovne zveze so ostale enotne. — Rudolf Janhuba, prostovoljec v Republikanski armadi.

Da se razumemo!

Detroit, Mich. — Moj dopis v 1582. št. Proletarca ni bil prav nič dvoumen, ampak je bil odprt poziv, da naj se javno pove, kaksi so tisti ugodni pogoji, in zakaj ni bilo zastopnikov od 25 hrvatskih društev na seji 2. decembra, da bo vsem jasno kaj so sprejeli.

Povod, da sem se oglasila v javnosti, je dopis v št. 1581. Proletarca, od publicističnega odseka, v katerem je bilo všteto tudi društvo, katero sem jaz zastopala kot opazovalka, kljub mojemu pojasnilu, da ne zastopam društva kot sodelujoče, ampak kot opazovalka, in da bo društvo sklenilo na seji 5. decembra, ako bo sodelovalo ali ne.

Se enkrat povdarjam, da v pismu, ki ga je prejelo društvo "Triglav" in še tri druga društva, h katerim spadam, ni bilo nobenega pojasnila, ampak samo to, da smo vabljani na sodelovanje in na skupno sejo s 27. hrvatskimi društvami 2. decembra, da bo samostojni zbor Zarja vprizoril opero "Nikola Šubić Zrinski" pod zelo ugodnimi pogoji, da se bo profit delil 50—50 med "Zarjo" in sodelujočim društvom, in prodajalec vstopnic dobijo 10 odstotkov provizije. Ko je bilo pismo prečitano, pravi eden izmed članov, da mu je nekaj znano, da bodo stroški znašali od \$900 do \$1000. To jedalo članstvu našega društva povod, da je glasovalo, da ne pošlje zastopnikov, ampak samo opazovalca, ki naj poročata na seji 5. decembra, ker bo društvo odločilo ali sodeluje uradno ali ne.

Ker me hoče Mr. Cesen, ki

je pooblaščen, da piše za Slovence, prikazati v javnosti kot nasprotno opere, ki iščem dlako v jajcu, in imam mogle ne pojme o resnem kulturnem delu, sem primorana, da posežem nazaj na sejo 2. decembra v dvorani Slavulja, (ki je vsem Slovincem dobro znana, saj je obdržavalo seje v nji več društev, dokler nismo najeli prostor, kjer je danes S. N. D.), kjer bi morali imeti skupno sejo z zastopniki 27. hrvatskih društev.

Na sejo sem šla že bolj pozno, pridem v dvorano, pa vidim, da je nekaj navzočih Slovincem, in par Hrvatov. Čakamo še kakih 15 minut. Ker nihče več ne pride, pravi Frank Cesen, da bi začeli sejo, ker čas gre naprej. Jaz sem pripomnila, ali bo nas samo tale peščica? Kje so pa drugi zastopniki? Odgovor je bil, da morda pridejo pozneje. Tako se je seja pričela. Predsedoval je Cesen. Ko so bila prečitana imena društev, katerim je Cesen poslal povabilo za skupno sejo, so tisti, ki so imeli do zastopstva po svojih društvenih pravicah, povedali, da njihovo društvo sodeluje. Jaz sem povedala, da sem poslana kot opazovalka in da je tudi ženski odsek SND izvolil dve opazovalki, da pa ni nobena navzoča. Tudi članica od št. 751 SNPJ je poročala, da je poslana kot opazovalka (pa so kljub temu poročili vsa tri društva pristeta, da sodelujejo). Do tukaj je šlo vse gladko. Potem je bilo suggestirano, da se izvoli odbor. Ker ni prišel nobeden zastopnikov med tem časom, sem omenila, da bi ne bilo pravilno, ako volimo odbor izmed te male skupine, torej se naj skliče v kratkem drugo sejo, na katero se zopet povabi vse, da se bo potem izvolilo odbor, kajti večina ni navzoča, in še tukaj nas je nekaj, ki nimamo pravice ničesar določati.

Dobila sem odgovor, da tisti, ki niso navzoči, so imeli sejo in da sto procentno sodelujejo. In kam bi jih dali, če vsi pridejo? (Dvorana je dovolj velika.) Ko je bilo odglasovano, da se voli odbor, sem zopet govorila, da nasprotujem takemu sklepu, ker ni pravičen in ne pravičen, da bi manjšina sklepala, ko je večina zunaj. Nato mi je tajnik seje odgovoril, da so bili vsi povabljeni. Zakaj jih ni on ne ve.

Nato sem samo še pripomnila, da sami Slovinci nismo zmožni, da bi krili stroške, tudi ako vsi pridemo, ki ponavadi posečamo naše priredbe. Mr. Cesen je bolj kakor kateri drugi Slovincem v Detroitu, kakšni so uspehi v gmetnem oziru naših kulturnih prireditev. Kljub žrtvam posameznih oseb, ki sodelujejo in malim stroškom, katera so obiligrane kriti, izkazujejo le mal prebitek. Vprašala sem potem še poleg mene sedečega Hrvata, katera društva on zastopa. Odgovoril je, da samo svoje.

Tudi ni res, da sem sama nasprotovala. Poleg mene so bili trije drugi navzoči, ki so se strinjali z menoj. Ako niso glasno povedali, je njihova stvar, ali so pa mislili, da je dovolj, da eden pove eno in isto stvar. V tem slučaju sem bila jaz tisti grešni kozel, ki se zaveda, da se lahko brani.

Jaz sem namreč že toliko stara, da ne verujem v besede, ampak samo kar vidim. Povem odkrito brez visoko donečih besed, da lahko vsak razume. Tudi prikimati nočem, ako mi nekdo reče, to je belo, jaz pa vidim črno, toliko časa, da me praprča, da je belo, in da sem jaz v zmoti. Potem tudi zmotno javno priznam, ako je treba.

Smatram, da bi bila slaba zastopnica in še slabša opazovalka, ako bi ne poročala tako, kakor sem. Društvo me je poslalo zato, da zastopam njegove interese. Priporočala pa sem 5. decembra članom, da naj si kupijo vstopnice, ko bo izdane, ker sem prepričana, da bo nekaj lepega, ker v Clevelandu imajo zmožne osebe, ki bodo kos svoji nalogi.

Mr. Cesen, radi pogojev samostojne "Zarje" se jaz prav nič ne razburjam. To je zadeva Zarje, ki mene kot osebo nič ne briga. Ako bom imela dolar in mi bo zdravje dopuščalo, bom kupila vstopnico, poiskala stol, na katerem bo moja številka, pa bom mirno sedela. Kar se pa tiče društva, sem storila svojo dolžnost.

Pričakovala sem, da bo na moj dopis publicistični odsek pojasnil vse, da bo vsakemu znano, kake obveznosti so navzoča društva sprejela, da ne bo potem jeze, ki se lahko prepreči, a mesto tega je napadel mojo malenkost.

Dosedaj se v Detroitu še ni zgodilo, da bi manjšina Slovincem nekaj odločala za večino bratov Hrvatov. Fakt je, da te večine ni bilo navzoče na seji 2. decembra, ko se bi morala vršiti skupna seja. Zato je pesimizem in opazovanje na mestu. Kadar pride do mrzlih dolarjev, takrat besede nič ne pomagajo, ampak je treba šteti dolarje, kar vidi v resnem kulturnem delu celo moj meglen pojem. — Mary Bernick.

Klub št. 13 JSZ za odložitev zbora

Sygan, Pa. — Klub št. 13 JSZ je na svoji redni seji sklenil, da se strinja s priporočilom eksekutive za odložitev zbora naše zveze in Prosvetne matice na leto 1940, ko bodo predsedniške volitve. Zbor v sedanjih razmerah po našem mnenju ne bi imel uspeha. V letu predsedniških volitev pa bo za učinkovit zbor našega gibanja veliko več pogojev, da ga lahko res dobro izvršimo. V tem času pa je naša naloga, da klube JSZ jačamo in širimo Proletarca. — Lorenz Kavčič.

Ali ste si Ameriški družinski koledar za leto 1938 že naročili?

Vprašanje zbora JSZ. Naša prireditev

Milwaukee, Wis. — Pred nami je vprašanje, ali se naj XII. redni zbor JSZ in Prosvetne matice vrši letos, kot določajo pravila, ali se naj ga odloži? Nekateri so že priporočili, da se naj ga odloži na leto 1940. Jaz se jim pridružujem. Časi, v katerih živimo, so tako negotovi, da bi bilo vsako spreminjanje smernice, ki jih je določil prejšnji zbor, neumestno in morda našemu gibanju celo škodljivo. Priporočam, da se del konvenčnega sklada porabi v agitatorične namene; na primer, pošlje se naj v naselbine dobrega organizatorja, kjer je še polje za ustanovitev klubov JSZ. Ta organizatorji bi lahko sklicevali tudi shode v tistih naselbinah, kjer klubi JSZ že obstoje in s tem povečali njih aktivnost. Prepričan sem, da bi agitacija te vrste prinesla naši zvezi mnogo več uspeha kot pa če bi obdržavala zbor v tem času.

Tu in tam se tudi govori, ali naj JSZ ostane še v soc stranki, ali pa naj nadaljuje z delom samostojno. Meni se tako priporočila ne zde umesna, in še najmanj pa sedaj, ko se delavstvo širok sveta bori za svobodo in proti fašizmu. Ako je bila močna soc. stranka kdaj potrebna, je to baš sedaj. Čemu ne bi socialisti delali rajše zanjo, namesto da pomagajo pri ustanavljanju raznih konkurenčnih delavskih strank in stranic, pri tem pa zanemarjajo delo za socialistično stranjo. Taki člani imajo zelo slabo socialistično prepričanje, ali pa ga sploh nikdar imeli niso. Torej moje mnenje je, da naj stranki, kateri pripada po svetu ostane JSZ še v naprej v soc. jem delu in svojih tradicijah.

V nedeljo 23. januarja priredi klub št. 37 JSZ v SST dvorani kartno zabavo. Prijatelji in simpatičarji našega gibanja so vabljani, da nas posetijo v čimvečjem številu. Vstopnina je 25c in zabava se prične ob 2. pop. Kot običajno na takih prireditvah bodo posebno še na tej razdeljeni lepi dobinki. Deležni jih bodo kajpada tisti, ki bodo imeli največ sreče, oziroma, ki bodo najboljše igrali. Prebitek je namenjen klubovi blagajni. Klub vsa svoja sredstva zmerom porabi v korist delavskega gibanja. Torej posetite nas vsi, da tako dejansko izkažemo svojo naprednost. — Joe Vidmar.

Važna seja kluba št. 1 J. S. Z.

Chicago, Ill. — Na seji kluba št. 1, ki se bo vršila v petek 28. januarja, bomo med drugim razpravljali o vprašanju, ali se naj redni zbor naše zveze vrši letos, kakor določajo pravila, ali se naj ga za dve leti odloži.

Zanimiva bodo tudi poročila o našem delu v prošlem letu. Ako bo po končanem dnevnem redu še kaj časa, bo prosvetni odsek poskrbel za diskuzijo o enem ali drugem izmed današnjih važnih problemov. P. O.

FENCL'S
RESTAVRACIJA IN KAVARNA
2609 So. Lawndale Ave.
Chicago, Ill.
Tel. Crawford 1382
Pristna in okusna domača jedila
Cene zmerno. Postrežba točna.

Občni zbor družabnega kluba Slovenski Center dobro uspel

Chicago, Ill. — V soboto 15. januarja se je vršila letna seja Družabnega kluba Slovenski Center. Udeležba je bila obilna. Klub ima zdaj 150 članov in članic. V odbor za leto 1938 so bili izvoljeni Frank Alesh za predsednika (ponovno), Frank Groser za podpredsednika, Rok Božičnik za tajnika, blagajnika (ponovno), Joseph Turpin za zapisničarja (ponovno), v nadzorni odbor pa so izvoljeni: M. Kure, M. Vidgar in John Thaler. Namestniki odbornikov so Mimie Omaha, John Potokar in Frank Sodnik.

Po seji so članice servirale udeležencem večerjo in zabava je trajala pozno v noč. V razpravi so mnogi člani poudarjali, da je bil tak družabni klub med Slovenci v Chicagu več kot potreben in odbora so dali nalogo, da naj ga tekoma leta čimbolj ojača. — P. O.

KNJIZEVNOST

Ta mesec je izšla prva številka revije "Novi Svet". Izdaja jo katoliška tiskovna družba "Amerikanskega Slovence" (Edinost Publishing Co.) v Chicagu. Tehnično je še dokaj lično delo, vsebina pa kajpada propagandistična za klerikalizem. Tiskovna družba Amerikanskega Slovence si lahko čestita, kajti ustanovila si je nov vir dohodkov in ob enem je med pristajši klerikalizma napravila vtis, da je izvršila dobro delo.

Debele črne linije, ki jih ima "Novi Svet" med nekaterimi spisi, delajo vtis mrtvaških oglasov. Za urednika sta označena leadvillski župnik J. M. Trunk in pa John Jerich, o katerem pravijo, da je v svoji soseščini v Chicagu alley inspector. To je "politična služba", ako jo ima. Jerich je tudi glavna tiskovne družbe "Edinost" in urednik Am. Slovence. Mesecnik "Novi Svet" je na polju klerikalnega tiska njegov glavni uspeh.

Naj še omenim, da v Lemontu niso tega mesečnika nič kaj veselili. Delal bo konkurenco "Ave Mariji" veliko bolj kot kateremukoli drugemu listu, in to v Lemontu dobro vedo. Ampak biznis je biznis. Jerich se nanj dobro razume. — K.

Zahvala družine pokojnega Ivana Mladineo

Soproga in otroci pokojnega Ivana Mladineo se zahvaljujejo za izrazne sožalja posameznikom in časopisom, kajti bila so jim v veliko tolažbo. Naslov "Narodnega Adresarja", ki ga je uredil pokojnik, je isti kot prej. Razpošiljanje te knjige vodi zdaj njegova soproga.

Drenj v zraku

Na vsem svetu je že nad 55.000 vojni in trgovskih letal. V gradnji je tisoče novih in jih bo v teku par let nad 100.000.

PRISTOPAUTE K
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI
NAROCITE SI DNEVNIK
"PROSVETA"
Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00
Ustanovljajte nova društva.
Deset članov(lic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

ZA LICNE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO
Adria Printing Co.
1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.
Tel. Lincoln 4700
PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

ŠTIRI KNJIGE CANKARJEVE DRUŽBE SAMO ZA \$1.25

1.) KOLEDAR, ki obsega nad sto strani gradiva in slik.
2.) ŽENIN IZ AMERIKE. Povest. Spisal Anton Tanc.
3.) FRANCIJA IN FRANOSKO LJUDSTVO. Spisal C. Petelin.
4.) SINOVI PREDMESTJA. Povest. Spisala Mimica Konič.

Vse štiri knjige Cankarjeve družbe dobite za \$1.25.

Posljite naročilo čimprej. Naslovite:
PROLETAREC, 2301 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

TA VRAŽJI ŠLEM!

Piše Radečan

Ko sem bil še vojak v Jugoslaviji, mi je bil šlem na glavi nekaj najbolj odvrtnega, nekaj, kar je napravljeno le za "zajebavanje" vojakov. Čemu pa težko železo na glavi, ki je poleti vroče, kot žerjavica, pozimi pa mrzlo kot led? Čemu pa mučilni orodje, ki žuli in stika glavo, da človek izgubi vse veselje do vojaškega stanu? Mnogokrat sem ga vrgel ob tla z isto jezo in istim zadoščanjem, kot bi vrgel največjega sovražnika, kot najbolj ogabnega zajedalca. Ključno človeku mozeg iz glave. Vrgel bi ga daleč od sebe, ali razbil na drobne kosce, ko bi kaj pomagal, ko ne bi bilo treba plačati zanj desetere vrednost, drugi dan pa ga ponovno tpreti na glavi in preklinjati vojaško breme brez koristi. Ta vražji šlem!

Čez par dni smo prišli na fronto. Pot do prve linije je vodila po 2 km dolgi, a ozki dolini. Opazila nas je fašistična observacija in artiljerija nas je pozdravila z brzim ognjem. Granate so padale, kot bi tresel dobro obloženo orehovo drevo. Zemlja se je zibala pod nami, kot bi hotela pobegniti. Ogljušujoče in strahotno so vriskale eksplozije granat in smrtno pesem so žvižgali kosi železa in izruvanega kamnja. Nemično smo ležali na čistini in rinili glave v zemljo. Nismo se upali niti dihati, da nas ne bi slišale in našle granate. Zagrnil nas je oblak dima in prahu. Sipala se mi je zemlja in pesek na glavo ter me zbadalo, kot igle. Kaj bi bilo, ko bi mi padalo železo in kamenje? Ali ne bi bil dober šlem? Zdravnik v moji bližini tudi ni imel šlama. Prifrčal mu je kamen v glavo in se ni ganil nikdar več. Ta vražji šlem! Če bi ga nosil, bi vršil svojo koristno nalogo še danes. Ali je moja glava trdejša? Ali se ne bi moglo zgoditi tudi meni isto? Ali ne bi bil tudi meni potreben ta vražji šlem?

Prišel sem v Španijo. Kaj sem dobil najprvo? Šlem! Ta vražji, do dna duše osvoščeni šlem! Takoj sem opazil, da tu ni tako strogo kot v buržujski vojski. Vojak je tu gledan kot človek in ne obešalnik za razne vojne predmete. Če nočeš šlama, te nihče ne sili, da ga moraš nositi. Čemu bi ga nosil jaz? Ponudim ga prvemu Špancu in oba sva bila srečna, on, ker ga je dobil in jaz, ker sem se ga rešil. Ta vražji šlem!

Čez 20 dni smo šli na fronto. Vsi moji tovariši so imeli šleme, le jaz sem bil brez njega. Mislili so, da ga vobče nisem dobil in jasno, da so se kot dobri sodrugi z izklesanim kolektivističnim čutom, ki veleva pomoč enega za vse in vsem za enega, takoj potrudili in mi preskrbeli novega. Ali naj o malovažujem njih tovarštvo? Ali naj pljunem na njihovo neosebničnost? Ali naj šlem pred njimi prekolnem in ga zalutam njim nazaj? Ali naj se pokazem svojim tovarišem ne-hvaležnega idiota in pokvarjenega provokatorja naše kolektivnosti? Ne! Stisnem zobe in si ga na tihem preklinjajoč natakem na glavo. Ta vražji šlem!

Korakamo enotno opremljeni, korakamo vsi s šlemom na glavi, korakamo na kolodvor in na fronto. Drugi veselo razporeženi, viharno pozdravljajo in odzdravljajo prijaznim špancev in brhkim španjolkam. Toda mene žuli in teži šlem, stiska in mori me. Obilava me pot po čelu, kot bi imel glavo v stiskalnici za grozde. Kako naj bo človek veselo razporežen? Ne morejo me razveseliti niti lepi obrabi mladih španjolk. Ne ljubi se mi niti odzdravljati. Mislim le na šlem. Mislim in kujem načrt, kako bi se ga rešil čimprej. Ta vražji šlem!

Ali naj ga spustim iz vlaka, da bo ob samotni progji zarjavel in propadel? To bi bil zločin ne samo nad španskim narodom, nego nad proletarijatom vsega sveta, ki si odtrguje od svojih lačnih ust ter pošilja denar za nabavo našega vojnega materiala. Ali ga naj ponovno stisnem v roke španskemu vojaku? Ne vidim nobenega brez šlama. Vidim le otroke, ženske in starce, ki gledajo z radostjo in ponosom nas, njih rešitelje in zaščitnike. Ali ga naj dam njim? Neum-

no! Čemu jim bo? Ne kaže drugega, da ga pustim v vlaku. Ga bo že vzela tisti, ki ga bo potreboval. Da, pozabil sem ga namencoma in še zadovoljen sem bil svojega enostavnega reševanja težko. Ta vražji šlem!

Čez par dni smo prišli na fronto. Pot do prve linije je vodila po 2 km dolgi, a ozki dolini. Opazila nas je fašistična observacija in artiljerija nas je pozdravila z brzim ognjem. Granate so padale, kot bi tresel dobro obloženo orehovo drevo. Zemlja se je zibala pod nami, kot bi hotela pobegniti. Ogljušujoče in strahotno so vriskale eksplozije granat in smrtno pesem so žvižgali kosi železa in izruvanega kamnja. Nemično smo ležali na čistini in rinili glave v zemljo. Nismo se upali niti dihati, da nas ne bi slišale in našle granate. Zagrnil nas je oblak dima in prahu. Sipala se mi je zemlja in pesek na glavo ter me zbadalo, kot igle. Kaj bi bilo, ko bi mi padalo železo in kamenje? Ali ne bi bil dober šlem? Zdravnik v moji bližini tudi ni imel šlama. Prifrčal mu je kamen v glavo in se ni ganil nikdar več. Ta vražji šlem! Če bi ga nosil, bi vršil svojo koristno nalogo še danes. Ali je moja glava trdejša? Ali se ne bi moglo zgoditi tudi meni isto? Ali ne bi bil tudi meni potreben ta vražji šlem?

SLOVENSKE IN ANGLEŠKE KNJIGE

Največja slovenska knjigarna v Zed. državah

Pišite po cenik PROLETARCU

2301 SO. LAWDALE AVENUE

čajih tudi od zrna očuva si-gurne smrti. Tudi sam sem videl mnogo šlemov udarjenih od krozel, ki bi glavo brez nadaljnjega preluknjale, a niso preluknjale šlama. Torej šlem le ni takšen sovražnik vojaka kot sem mislil prvotno. Izgleda, da je celo precej koristen, ker vsakor koli dobiš nov šlem kot novo glavo. Ne kaže drugega, kot da se tudi jaz dokopam do njega. Dobiti ga moram čimprej, in za vsako ceno. Ta vražji šlem!

Edino rešitev vidim v iskanju. Grem skozi prvo linijo — nič. Grem v drugo linijo — nič. Šlem mi roji po glavi neprestano. Še nedavno stoka prokleti predmet dobiva najdragocenejšo vrednost, vrednost človeškega življenja. Še nedavno moj smrtni sovražnik in sesalec mozga, postane cilj mojega stremjenja in hotenja. Ali bi mogel priti sam s seboj v tako nasprotje, če bi ime vsaj malo pravocasnega predvarja? Toda sedaj je prepo-zno za kas. Sedaj je potreben nov šlem. Še enkrat grem v drugo linijo. V bližini grupe vojakov vidim šlem. Ne vidim šlama, vidim rdečev svoje glave. "Ta je naš za brez gospo-darja," tako si mislim in za-po-bem za največjo srečo. A ma-la! Nisem ga dal še na glavo, ko je pritekel španski vojak. Pripovedoval mi je nekaj, kar ga sicer nisem razumel. Le sklepati sem mogel, da je ta šlem njegov in da ga nimam pravice vzeti. S preklanim sr-cem sem ga vrnil, ta vražji šlem!

Zelja po šlemu je že prešla stopnjo lahke histerije in se znašla v besnosti. Zdelo se mi je preneumno, da se peham že dva dni za ta vražji šlem in še ni nobenega izgleda, da bi ga dobil. Moram ga dobiti, pa če tudi ga bo treba ukrasti. Ali ga naj res ukradem? Skoro moram, ni drugega izhoda. Vsekakor ga bo lažje pogrešati kdo iz druge linije, kot jaz, ki moram biti stalno v prvi. Oprimem se te umazane bilke, kot se je oprime utopljenec v ob-vojni borbi za svoje življenje. Ponovno jo uberem v drugo li-nijo z odločnim namenom, da ga ukradem. Hodim gori, ho-dim dol, povsod dovolj šlemov, a vsi so na — glavi vojakov. Toda ne odneham, saj ne smem odnehati. Grem še dalje in o-pazim vojaka, ki spi. Šlem ima kraj sebe. Kot nalašč si mislim, tebi šlem ni mnogo potreben. Trenutek pozneje je bil moj. Ta vražji šlem!

Sedaj sem ga imel. Dosegel sem svoj namen. Moral bi biti vesel. Skakati bi moral od ve-selja. Toda meni je bilo tesno pri srcu. Ali me res opozarja vest? Da, vest se je vzbudila in me bicala. Kako tudi ne. Saj sem radi šlama napravil nov-greh. Radi mojega kretenaste-ga predodka je ostal moj so-bojevnik brez šlama. Ali ga naj nesem nazaj in naj opravi-čim svojo brezvernost pred borem, ki je zaspal radi utru-jenosti? Da, to je moja dol-žnost, saj sem vendar borec za pravico.

Med tem so začele padati granate. Pojavila se je jata junkersev. Zemlja se je tresla in premetavala... Vpitje ran-jencev in povelja oficirjev so se popolnoma izgubili v strahotnih eksplozijah, ki niso pre-nehale niti za trenutek. To je trajalo dve uri. V takih okol-ščinah ni bilo časa popravljati krivice. Treba se je bilo boriti v prvi liniji in odbijati fašisti-

čni juriš s tanki in Marokanci. Hitro si natakem šlem na glavo. Toda novo presenečenje. Bil mi je premajhen in sicer mnogo premajhen. Stal mi je na glavi kot kurji greben. Ta vražji šlem!

Takšen šlem mi rade ne more koristiti. Lahko mi ga prevr-ne iz glave vsak najmanjši ve-ter, kaj šele naša borba, ki za-hteva mnogo pripogibanja. V vratem bom ostal zopet bre-niega. Tako se je tudi zgodilo. Uro pozneje ga nisem imel več. Zakotrljal se mi je po dolini, ko sem skočil po zaboji municije. V borbi ni časa za iskanje šlemov, v borbi tudi ni važno na glavo, nego je važna municija. Kdor ostane živ, imo končani borbi itak dovo-šlemov na razpolago. Med bo-vo tudi ni časa misliti na šlem na ta vražji šlem.

Nasled je bil odbit. Trup r-tvrtih Marokancev so pokrili vrostor med našimi in njihovi rovi. Brez žrtve ni bilo tud-ri nas. V rovu sem našel mrt-vega tovariša. Poleg njega j-ležal šlem, ves preluknjan, o-krušen in krvav. Ne z grozo, ampak s spoštovanjem sem si ga nataknil na glavo, s spošt-o-vanjem do naše borbe in de-borca, ki je dal življenje za svobodo španskega ljudstva. Ni ga mogel očuvati šlem. Ta vražji šlem!

Pozdravljamo vas v Ameri-ki s šovenski prostovoljci Can-barjeve čete.

Veselica kluba "Bled"
Chicago. — Na severni strani prostranega čikaškega mesta posluje par slovenskih pod-pornih društev in par drugih organizacij, med njimi ženski klub "Bled", ki slovi za naj-bolj živo organizacijo. To je iz-prčal spet na svoji prireditvi prošlo soboto v Fleinerjevi dvorani na No. Halsted St. Bila je polna in zabave na koše za stare in mlade. J. Turpin in J. Morsi sta razpečala na nji nekaj izvodov Am. drž. kole-darja, in sodružici Kristina Turpin in Angela Zaitz pa pre-cej vstopnic za prireditev kluba št. 1, ki bo v nedeljo 20. fe-bruarja. Z godbo so bili ude-leženci "Bledove" veselice ze-lo zadovoljni, kajti igrala je tako, da so navdušeno plesal "stari" in "mladi". Točajke se bile zaposlene vse večer in pri-pomogle z gosti vred k novi o-krepitvi klubove blagajne.—C

Občni zbor Slovenskega delavskega centra
Občni zbor korporacije Slo-venski delavski center se bo vršil v soboto 12. februarja. Vsi delničarji dobre posebna pismeno povabila in poverilni-ce ter zaeno tudi finančno po-ročilo.

Akcija za nabavo am-bulance za Španijo
Cleveland, O. — Zadnji iz-kaz clevelandске akcije za na-bavo ambulance slovenski četi v Španiji, za katero zbira pris-pevke federacija SNPJ, ozna-čuje do zdaj zbrano vsoto \$954.14.

Slovenski prostovoljci v španski lojalistični armadi so to akcijo topla pozdravili s po-sebnim pismom in žele, da se jo izvede do uspešnega zaklju-čka. Naslov tajnika omenjene akcije v Clevelandu je, A. Pre-zelj, 19201 Cherokee Avenue, Cleveland, O.

Proletarec je list, ki je vreden da ga čitate.

FINANČNA KRIZA V ITALIJI
Mussolinijev režim je že dolgo v finančni krizi, ki pa je ljudstvo Italije še ni zapopadilo, kajti valuta je strogo regulirana, denarja iz Italije ne sme nihče poslati, razen za blago v izmenjavo, kar itak ne pomeni denarnih pošiljatev, ampak le trgovske uknjižbe. Vendar pa mora Italija naročati marsikje več blaga, kot pa ga more prodati dotični deželj. To jo zelo izčrpava in njeno ljudstvo je danes v bedi kot še nikoli poprej. Primanjkljaj italijanske vlade v prošlem letu je znašal nad tri milijarde lir in letos bo še večji. Vsa ta izguba gre izkjučno na račun obo-roževanja, s katerim Mussolini neumorno nadaljuje. V ome-njeni vsoti niso vključeni iz-datki, ki jih ima Italija v Abe-

Ubogi ameriški kapital
Vzrok novi depresiji in večanju brezposelnosti je ameriška vlada, ker stori vse v svoji moči, da škoduje kapitalu. Tako trdijo kapitalisti pred kongresno komisijo, v radiu, v časopisju in na svojih zborih. "Obdavčili ste nas do mozga," pravi ban-ki L. P. Ayres, in svetuje, naj kongres zniža davke na dobičke in na rezerve korporacij, ako hočejo, da se naseli med deloda-jalci spet zaupanje v kongres in v vlado.

Ampak iz izkazov, ki so jih odborniki korporacij mora-i predložiti zveznemu davčnemu uradu o svojih plačah, je raz-vidno, da jim ni sile.

An ownership of about 4 per cent of the securities of utilities controls the other 96 per cent. Here a 96-inch dog being waggled by a four-inch tail. (Published hereafter in Jackson Day speech.)

KULTURNA MISIJA DELAVSTVA

Kultura naroda je največje dobro naroda. O kolikokrat smo že čuli to priznanje. Po-lem kultura je splošnega zna-baja. In prav na tako kulturo moramo misliti, če govorimo ni o njej. To poudarjamo za-radi tega, ker si danes pojem kulture prikraja vsakdo in tudi nekultura gibanja po svoje, ta ga potem izrablja na dema-goški način v svoje namene proti načelu, da mora kultura služiti edino le duhovni in so-cialni povzdigi človeške druž-be oziroma človeškega rodu.

V splošni anarhični psihozi je pojem kulture le težko ana-lizirati in definirati. Vendar-čutimo vsi, da s kulturo ne mo-ve biti vse v redu. Eno pa ve-no namreč, da bi prava kul-tura morala biti tako etična, da bi vzposobil človeštvo v o-zirih na razvoj za socialno-pravično življenje. Za to je po-trebna etična in moralna ter duhovna kultura, ker sicer člo-veštvo ne more objektivno ure-jevati samo sebe.

Mnogo sicer govore in piše-o o kulturi. Pojem kultura se je tako razmnožil in razdelil tako, da so navdušeno plesal "stari" in "mladi". Točajke se bile zaposlene vse večer in pri-pomogle z gosti vred k novi o-krepitvi klubove blagajne.—C

Občni zbor korporacije Slo-venski delavski center se bo vršil v soboto 12. februarja. Vsi delničarji dobre posebna pismeno povabila in poverilni-ce ter zaeno tudi finančno po-ročilo.

Akcija za nabavo am-bulance za Španijo
Cleveland, O. — Zadnji iz-kaz clevelandске akcije za na-bavo ambulance slovenski četi v Španiji, za katero zbira pris-pevke federacija SNPJ, ozna-čuje do zdaj zbrano vsoto \$954.14.

Slovenski prostovoljci v španski lojalistični armadi so to akcijo topla pozdravili s po-sebnim pismom in žele, da se jo izvede do uspešnega zaklju-čka. Naslov tajnika omenjene akcije v Clevelandu je, A. Pre-zelj, 19201 Cherokee Avenue, Cleveland, O.

Proletarec je list, ki je vreden da ga čitate.

stvu zabranjuje politični in po-gostoma tudi socialno udejstvo-vanje, je najsvetejša naloga delavskega gibanja, da širi so-cialistično in splošno kulturo, razkrinka lažjkulturo, ki ima-to namen obdržati delavstvo v temi nevednosti, v temi preva-ze, ki danes preveča dve tretji-ni človeškega sveta. Delav-sko gibanje greši, če zne-marja, da se splošno dožene. Rok, z uma svitlim mečem še ni izgu-vejavale.

Te priložnosti k današnji kul-turi, ki mi nam zapisa, hoted-je zabranjeno ignorirati vse na-čelne načela gibanja na pomen kulturnega dela. V delavskem gibanju potrebujemo izobra-ženih delavcev, toda dobili jih-emo le, če se sami izobra-žimo, sami in med seboj, ker "moderna" kultura ne ustvar-ja navažaja razvoju družbe v celoti. Današnja javna in bu-žubna kultura nas peha v lobo minuleci, za stoletja in stoletja nazaj. Mi pa hočemo kulturo, ki bo primerna dan-šnemu razvoju in ki bo gradi-la bodočnost na današnjem razvoju. Srečno bodočnost — za človeštvo. To pa more le splošno in socialno izobraženo človeštvo.

Urednik "Delavske Politike".

PRIREDBE KLUBOV J. S. Z.

V sledečem seznamu so priredbe klubov JSZ, konferenčnih organiza-cij in socialističnih kulturnih dru-štev:

JANUAR
MILWAUKEE, WIS. — Kartna zabava kluba št. 37 JSZ v nedeljo 23. januarja v S. S. Turn dvorani.
WAUKEGAN, ILL. — Kartna za-bava kluba št. 45 JSZ v soboto večer 29. januarja v Slov. nar. domu.
SHEEOYGAN, WIS. — Gostova-nje milwaukeeške soc. pevkega zbo-ra "Neprej" v nedeljo 30. januarja v Hrvatskem domu. Predvajal bo koncert in spevoigro "Čevljar in vrag".

FEBRUAR
CHICAGO, ILL. — V nedeljo 20. februarja dramska predstava v dvo-rani SNPJ.
STRABANE, PA. — Veselica kluba št. 118 JSZ v soboto večer 26. fe-bruarja v dvorani društva št. 138 SNPJ.

MARC
STRABANE, PA. — Konferenca klubov JSZ in društev Proletne ma-tice zadnje nedelje v mesecu.

APRIL
CHICAGO, ILL. — V nedeljo 10. aprila koncert "Save".

MAJ
CHICAGO, ILL. — V nedeljo 1. maja prvomajski r'evje.
MILWAUKEE, WIS. — Konfe-rencja klubov JSZ in društev rosvet-ve matice za zvezni Illinois in Wis-consin v nedeljo 1. maja v S. S. Turn dvorani.

MILWAUKEE, WIS. — Majska slavnost klubov št. 37 in 180 JSZ v ne-deljo 1. maja v S. S. Turn dvorani.

(Tajnike klubov in kulturne odse-ke klubov ter tajnike konferenc pro-ble, da nam sporoče vse svoje pri-reditve za vrstitev to kolono in da nam pošljejo popravke, ako so po-datki o priredbah napačno zabele-ženi.)

Dr. John J. Zavertnik
PHYSICIAN AND SURGEON
OFFICE HOURS:
2:00—4:00; 7:00—8:30 Daily
At 3724 W. 26th Street
Tel. Crawford 2212
At 1858 W. Cermak Rd.
4:30—6:00 p. m. Daily
Tel. Canal 1100
Wednesday and Sunday by appointments only
Residence Tel.: Crawford 8440
If no answer—Call Austin 5700

BARETINCIC & SON
POGREBNI ZAVOD
Tel. 1475
424 Broad Street
JOHNSTOWN, PA.

DR. F. PAULICH
ZOBOZDRAVNIK
Ordinira vsak dan razen srede od 9. jutraj do 9. zvečer.
V nedeljo po dogovoru.
PHONE: CICERO 610
2125 SO. 52ND STREET
CICERO, ILL.

DESPERATE NEED OF LABOR UNITY

Economics is Splitting America's Major Political Parties

That is the lesson to be learned from the fate of the wage-hour bill. The House sent the bill back to committee, which is in effect to shelve it indefinitely. The line-up against the measure joined Republicans, Southern Democrats, Tammany Democrats, and A. F. of L. followers in an unholy alliance. This is a startling forecast of what the future holds for legislation which challenges the owning class. The bill was by no means the best that could have been drawn. But while the fact was a matter of genuine concern to progressives, it was used by the reactionaries merely as a screen behind which they throttled any chance we may have had for wage and hour decency. This experience emphasizes once more the desperate need for labor unity. The farmers, keeping their ranks relatively unbroken, were able to get their bills through both houses. Thus Congress, refusing to establish the principle of a federal minimum wage for industry and the elimination of child labor, nevertheless embarks on a program of farm control representing a far greater degree of governmental regulation than the wage-hour bill ever embodied. The housing bill, passed by the special session, must be viewed as a token measure—a gesture to show business that our efforts to restore prosperity will put profits above everything else. Its actual effect on recovery is dubious, and the interest rate of 5 1/2 per cent is by any reckoning excessive. Thus ends the special session. Its record should convince anyone that the clamors for Congressional independence were the stalking-cries of those who wished only to sever Congress from the New Deal. If representative government is to mean anything in the economic world of today, it must combine party responsibility with cooperative effort on the part of Congress and the Executive.

—The Nation.

SEARCHLIGHT

By
DONALD J. LOTRICH

Our rejuvenated Social Study Club held a very good and interesting meeting last Friday night. The attendance, too, was heartening. We went over the regular routine of business—and then heard some up-to-the-minute labor happenings and wound up with an extraordinary exposition of Spain by Comrade Josko Oven. I have often heard Comrade Oven and always liked his remarks but it seems that he was never as good as last Friday night. He delved into the old and bloody history of Spain and its people and the part various tribal and religious groups played to make Spain what it is. With that information as a background it is much easier to understand the conflict now raging in Spain. He felt that the Loyalists have finally turned the tide of battle and expressed the hope of everyone that Madrid shall never fall into the hands of the Rebels but that instead the people may yet triumph. Alice Artach reported on the interesting labor events. Several new members were with us. Refreshments followed the meeting.

On Saturday evening, January 15, the Slovene Center Social Club held its Annual Meeting followed by a free supper and a social at the Center. A goodly number of our people were present and new enthusiasm was created for the Center Club. It is hoped that more of our members will participate in the various sections of the Center and that they partake of the good literature which is available for them. Other interesting things can be done also. We should learn to spend at least one evening a week in our own institution and the Center is becoming our own institution. It would be very desirable to give some sort of a prize on special days to our members for most books from our library during 1938.

The Annual Meeting of the Yugoslav Building and Loan Association will be held Saturday, January 29th, 1938. All members of the Association should arrange to attend. At this meeting we will learn that the tide has definitely turned in our favor during 1937. We have paid off old obligations to the tune of \$10,000.00, we have increased the income of our real estate by nearly 100%. We have added 33 new stockholders to our list, we have made approximately \$20,000.00 of new mortgages and recast another \$10,000.00 and above everything else we intend to gradually liquidate all of the old type of mortgages for Government Insured Mortgages, thereby guaranteeing every depositor the full value of his deposits and assuring everyone reasonably good earnings. We have made an extra good step in the forward direction and should, without difficulty, do doubly as well in 1938. It is very desirable therefore, that all of our stockholders are present to hear the reports and to assist in the promotion of the Association.

A CHALLENGE

The National Action Committee of the Socialist Party voted last week to challenge Senator William E. Borah to debate the Anti Lynching bill now delayed in the Senate by a reactionary filibuster. Roy E. Burt, secretary of the Socialist Party, transmitted the following telegram to Borah on January 10:

William E. Borah:
U. S. Senate,
Washington, D. C.

Your Senate speech constitutes an attack against the 12,000,000 Negroes in America and all believers in social justice. We challenge you to debate Norman Thomas, National Chairman of the Socialist Party, on the real issues of this measure. Committee ready to make arrangements to suit your convenience.

Roy E. Burt, National Secretary,
Socialist Party, U. S. A.

To the Falcon Members

Comrades:
An appeal is being made to you of the younger generation to join together with us in the Red Falcons organization.

The Falcon group has gradually been declining in its membership. Why is this so?
Are they not interested in our discussions of current problems? The crisis the world is in now should be of interest to every one. We learn many things which would never be discussed in school. At our meetings socialism and current problems are not only discussed but we have learned many labor songs. What more can you ask of such an organization? If the attendance does not increase our interest will be lost. Let's not have that happen.

There are too many who do not know the importance of this labor education.

If everyone cooperates with us in getting new members and the old members return we can reorganize and really become active.

We have planned many things for the future but we won't be able to carry them out without your cooperation.

Please attend our next meeting, Sat., January 22, 1938 at the Slovene Labor Center, 2301 So. Lawndale Ave. The meetings begin at 10:00 A. M.

Friendship!
Mitzi Oven.

Our Doings Here and There

By Joseph Drasler

Just Received!

The set of three books and the 1938 Kolar issued by **Cankarjeva Družba**, a cultural organization in Europe established in honor of the famous Slovene author, Ivan Cankar. The set consists of: **Zenin in Ameriki** by Tone Maček, **Sinovi predmestja** by Mimica Konč, **Francija in franco-slovensko ljudstvo** by C. Petelin and the Kolar for 1938.

Cankarjeva Družba is well known among our people in America and in Europe, its work being carried on among Slovenes all over the world.

Each year the best works of contemporary Slovene writers is published and circulated through this organization.

Through our office we have sold hundreds of sets of each year's issue.

The price for the Kolar and the three books mentioned above is \$1.25. Order from Proletarec.

Minutes of Waukegan JSF Conference

Published in last week's issue are the complete minutes of the JSF Conference held in Waukegan on November 21st. Read them.

Frank Trager at Toman Library

Chicago comrades who have followed the series of lectures at the Toman Library at 27th and Crawford will be interested to learn that Frank Trager of the Socialist Party will lecture there on Friday, February 4th. The Social Study Club of Branch No. 1, JSF, is sponsoring this lecture.

Social Study Club

So far, we haven't contacted more than a very small percent of the prospects for membership in the Social Study Club. We had an attendance of about twenty at our meeting last Friday among which were a few senior Branch members and one visitor, Math Petrovich from Cleveland, Ohio.

Our speaker for the evening, Josko Oven, stated that the Slovene Labor Center must be the center of our progressive-minded youth in Chicago. Youth shall inherit the world. Out of the ranks of youth will come the future leaders of the world. When youth does take over the reigns, the present troubled world of turmoil in which the wealth—and with wealth the power—is so highly concentrated in the hands of a few that it's useless for the laboring masses to even dream of justice, the revolutionary spirit of youth manifest all over the world today will assert itself.

The program, policies and principles of our Social Study Club follow this trend. Through lectures and discussions of current topics and issues, we will be able to keep ourselves informed on the many troublesome and dangerous issues facing the workers not only in our country but all over the world.

Again we appeal to our present members to approach their friends and draw them into our Club.

We must also add that all of our committees are active. The educational Committee arranged for the program at the last meeting while the Social Committee did their part.

Program

The program included the latest labor "news flashes" given in an interesting style by Alice Artach.

This included a note on Secretary of Labor, Frances Perkins' statement to the effect that the unemployment decline of 570,000 and the pay slump of \$25,900,000 during October, was the sharpest in the history of the Labor Department with the exception of 1920.

A note on **Have Men in Steel the Right to Work** which brought out the fact that in the land of plenty, this is the picture in the steel industry and allied fields which normally employ 800,000 men:

Laid off completely: 28% or 224,000 men.

Working part-time, from one to three days a week: 57% or 456,000 workers.

Working full time: 15% of the normal forces, or 120,000.

No wonder the SWOC demands government action, a 5-billion dollar housing program and adequate relief programs.

A note on the Bedaux and other so-called scientific speed-up systems for forcing the last ounce of energy out of workers at the smallest possible cost in wages. Under this system the foreman receives a premium that is deducted from the premium earned by all the workers in his department. Thus the workers, rather than the employers are made to pay the foreman for speeding up.

A note on the sale tax situation in Illinois bringing out the fact that the State collectors for Sales Tax were exposed of having grafted an average of a million dollars a month from tax revenues. Chicago still ranks first in political gangsterism, corruption and reaction in general.

The rest of the news flashes dealt with the War in Spain and the French situation.

Comrade Oven in his lecture brought out the fact that people who are asking today why there is a war raging in Spain are not acquainted with the Spanish history which has been a bloody history all throughout the ages.

He reviewed the history of Spain from ancient up to modern times and the war raging in Spain today. "Geographically, Spain is a table land surrounded by three mountain ranges. The soil is very rich but also very dry. Through irrigation the dry sandy soil is changed into one of the richest and most productive farm land in the world." This was well brought out in the picture shown in Chicago some time ago, "The Spanish Earth".

JOHNSTOWN NEWS

By KAR JON

NLRB Reopens Hearings on Bethlehem Steel Corporation Case

Bethlehem Steel, better known as the Cambria Plant of Johnstown, Pa. is back in the columns of our local newspapers. The National Labor Relations Board reopened hearings on charges filed by the SWOC against the Bethlehem Steel Corporation for its unfair labor practices in violation of the Wagner Act. In fact, it's a continuation of the hearing held last September and October.

The first session seems to have been devoted to nothing but motions on the part of the defense. Twenty-six motions were presented by Bethlehem's attorneys to have certain testimony given last Fall stricken from the records as irrelevant, incompetent and immaterial. The examiner denied 14 motions and took 12 under advisement.

It looks like we're in for a lot of motions, denials and whitewashing. **High School Auditorium refused to Steel Workers' Organizing Committee**

The Steel Workers' Organizing Committee applied to the School Board for the use of one of our public high school auditoriums for Sunday afternoon meetings. The boys refused this request on grounds that they want to keep controversial matters out of school buildings.

Danny Shields once tried to keep controversial matters away from the Cambria Plant by shooing undesirable steel organizers out of town, but it only brought him threats from the governor—some 25 thousand miners marching into town—accusations of accepting "hot money" to the tune of \$30,000 and heaps of other trouble.

THE PLAGUE OF MALNUTRITION

"When do we eat enough and properly? That is one of the world's major questions today. There is no major famine plaguing mankind today, but the specter of hidden hunger is abroad in the world.

Millions of people in all countries are suffering from malnutrition. That means, not getting enough of the right kind of food to eat. It means little children who are unnecessarily sick, boys and girls with bad teeth, people who lack energy to do more than merely exist.

The magnitude of the problem is emphasized by a report of a committee of the league of nations that has had the aid of experts from many countries during the past two years. The surprising thing about this condition is that, as the league committee notes, it can exist in a world in which agricultural resources are so abundant and agriculture is so perfected that supply frequently outstrips effective demand. Quite evidently it is a problem for the statesman and international cooperation rather than merely a concern of the farmer, the food merchant and the housewife.—The Scientific Monthly.

the Japan label on it. The ladies should forget about silk stockings and shift to lisle.

On the program of Branch No. 1 February 20 at the SNPJ Hall, we will be represented with a one-act drama, "The Terrible Meek" under the direction of Alice Artach.

March 12 has been selected for either a hard-time party or some other affair.

February 20 — SNPJ Hall

Two short Slovene plays, an English drama and Falcon talent will be lined up for the program marking the thirty-fifth anniversary of Branch No. 1 and the work it is doing in the dramatic and cultural fields. Tickets have been sent out with an appeal to our members to again give us their wholehearted cooperation.

Meeting of the Slovene Labor Center Social Club

Saturday we held the annual meeting of the SLC Social Club with a fine attendance after which supper was served. The following officers were elected for the new year:

Frank Alsh, president.
Frank Groser, vice-president.
Rok Bozicnik, secretary.

Joseph Turpin, rec. secretary.
Directors: **Math Kure**, chairman; **John Thaler** and **Math Videgar**.

Mimmie Omahan, **Frank Sodnik** and **John Potokar** were elected to fill any vacancies that might occur during the year.

The Club now has a membership of 150.

IMPORTANT

Don't fail to attend the meeting of Branch No. 1 Friday, January 28 at the Slovene Labor Center. There will be a discussion on the important matter of the coming JSF convention.

Past experiences have taught the "old boy" nothing.

Steel Mills at a Standstill—Relief Quarters swamped with applicants

While the "Business Recession" has practically put the steel mills in this town on a stand-still basis, giving thousands of workers undesired vacations, the relief headquarters are swamped with work. With the increasing relief demands they have had to enlarge their staff of workers, work overtime and put on a night shift.

This institution is now about the busiest in Johnstown.

Police "kept in shape"

Our city and county police officials recently held a firearms demonstration. The exhibition included trick shooting, marksmanship and demonstrations of machine gun shooting.

Bombs were on display also, one of which accidentally exploded causing approximately 100 spectators to scurry for exits.

The boys are prepared for any emergency and when that time comes, it won't be flies they'll be shooting at, either.

Again Workers take the rap

Last year a dress manufacturing firm in Philadelphia moved its plant to Johnstown. In Philadelphia this firm signed a contract in 1937 with the International Ladies Garment Workers union for a period of three years which contained a provision that "no member of the association shall move his factory or factories outside of Philadelphia during the life of the agreement." The union took the matter to court and won its case, that is, the firm should move back to Philadelphia and re-employ its former workers. But the State Supreme Court recently reversed the decision and now the firm can continue to exploit its workers with low wages and enjoy the protection of our city administration against any attempts to unionize the plant.

BRANCH ACTIVITIES

The following activities are scheduled for the winter season by JSF Branches, Fraternal and Cultural Groups affiliated with the Educational Bureau, JSF:

JANUARY

Sheboygan, Wis.— Concert and play, "Cevljari in vrag" under the auspices of the singing and dramatic group, "Napej", Sunday, January 30th in the Croatian Home.

Milwaukee, Wis.— Card party sponsored by Branch No. 37, JSF, Sunday, January 23rd in the S. S. Turn Hall.

FEBRUARY

Chicago, Ill.—Dramatic Presentation by the Dramatic Group of Branch No. 1, JSF, Sunday, February 20th.

Strabane, Pa.— "Veselica" sponsored by Branch No. 118, JSF, on Saturday, Feb. 26th in the hall of the SNPJ lodge No. 138.

MARCH

Strabane, Pa.—District Conference of JSF Branches and other organizations affiliated with the Educational Bureau of the Federation. March 27th.

APRIL

Chicago, Ill.—Sava's Spring Concert, Sunday, April 10th.

MAY

Chicago, Ill.—May Day Celebration, Branch No. 1, JSF, Sunday, May 1st.

Milwaukee, Wis.— District Conference of JSF Branches and organizations affiliated with the Educational Bureau of the Federation at the S. S. Turn Hall on May 1st.

Milwaukee, Wis.— May Day Program sponsored by the JSF Branches 37 and 180, Sunday, May 1st at the S. S. Turn Hall.

Branch secretaries and secretaries of all organizations affiliated with the Educational Bureau of the Federation are requested to keep us informed of the dates of their affairs thereby enabling us to keep this calendar up to date.

"The Spanish Earth," Coming to Milwaukee

The screened story of life and people in a war-torn Spanish village on the highway from Madrid to Valencia. "The Spanish Earth" is coming to Milwaukee at Jefferson Hall on Fond du Lac Avenue near North Avenue, Sunday, Jan. 30 for a continuous showing from 3 to 11 P. M.

